პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ფასი სამი შაური

ტარტაროზი

№ 101 | კვირა, 22 მაისი 1927 წ. | № 101

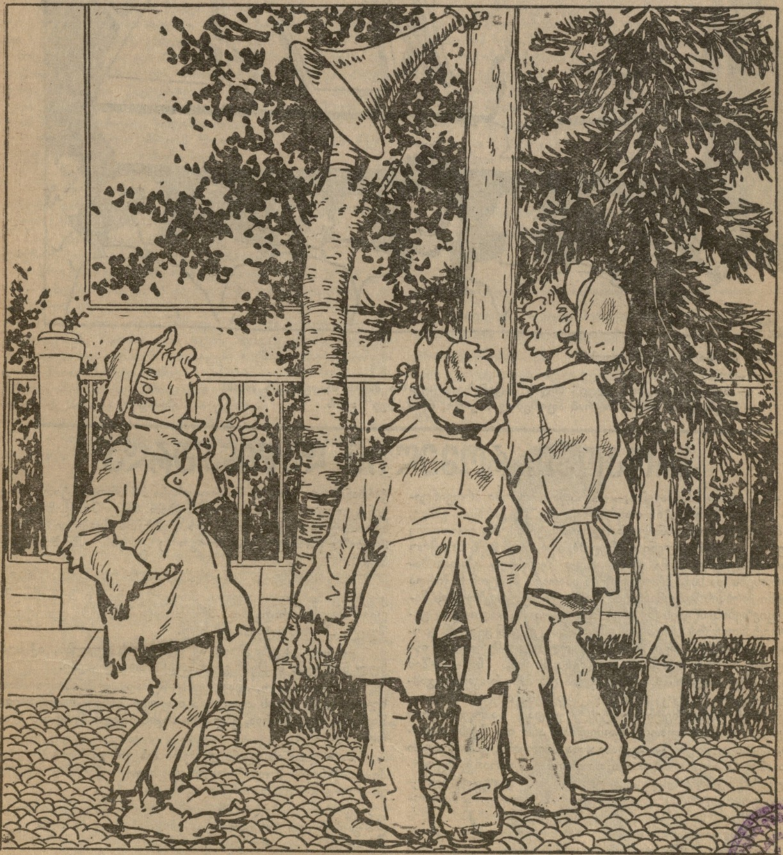

50 მანეთი სურათზე უკეთესი წარწერისათვის

იხილე მეხუთმეტე გვერდი

F-924

„ტ ყ ე“
მ ე ი ე რ ჰ ო ლ დ ი ს თ ე ა ტ რ ი

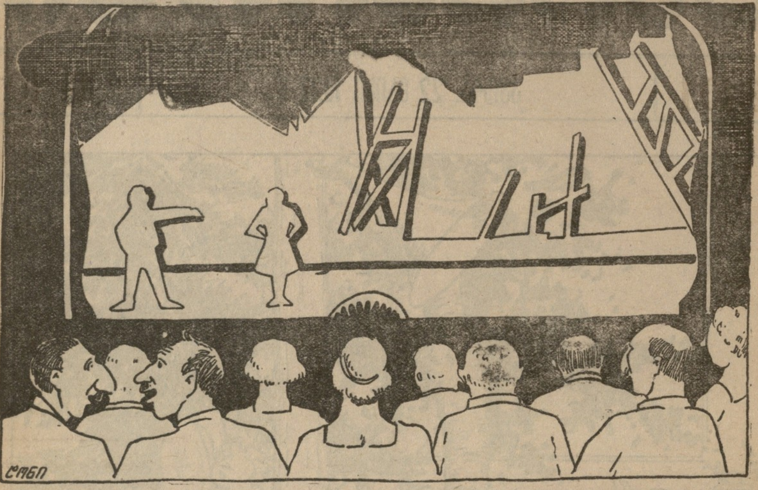

— რა პიესა მიდის დღეს?
—„ტყე“.
— საიდან იცი რომ „ტყე“ მიდის? სცენაზე არაფერი მაგის მსგავსი არ არის!
— სცენაზე არ არის, მაგრამ აფიშებიდან ვიცი, რომ „ტყე“ არის.

პროკოპი, რომელიც დაწინაურდა

— დიაღ ამხანაგებო,—ამბობდა პროკოპი პროვინციის პატარა წარმოების თათბირზე,—მე, ამ ქარხნის გამგე, ვამტკიცებ, რომ თანამედროვე მომენტი მეტად გართულებულია და ჩემბერლენი იქამდე მივიდა, რომ ჩვენ სავაჭრო წარმომადგენლობაში უორდეროდ შედის და იქიდან პაპიროსებს და სხვა პროდუქტებს იპარავს. ამიტომ საჭიროა ჩვენი ქარხნის მდგომარეობას ჩაუკვირდეთ და შრომის ნაყოფიერების აწევის შესახებ შესაფერი რეზოლიუცია გამოვიტანოთ. რაც შეეხება ჩან-კაი-შის, თქვენ ყველამ კარგად იცით, რომ იგი კონტრ-რევოლიუციონერია და ინგლისის ბურჟუაზიისაგან ქრთამებს იღებს. ჩან-კაი-შიმ გაფლანგა ჩინეთის ხალხის ნდობა და მას, როგორც გამფლანგველს სასტიკ ზიზღს უცხადებენ. აქედან ცხადია, რომ ჩვენ უფრო მეტი პროტესტი უნდა გამოუცხადოთ ჩვენს ყოფილ მოლარეს, რომელმაც არა თუ ჩვენი ნდობა, ჩვენი ფულებიც გაფლანგა და მიითვისა. გამოვდივარ რა ამ მოსაზრებიდან, მოგიწოდებთ ჩავეწეროთ ფიზკულტურის წრეში, რომ გავსამხედროვდეთ და გასამხედროებულ-გაფიზკულტურებულ სხეულით შეუდგეთ მშვიდობიან მშენებლობას სანიტარულ-კულტგანვითარების დარგში. ამასთან დაკავშირებით, ამხანაგებო, თქვენ იცით, რომ ამჟამად მრეწველობის რეკონსტრუქციას დაკვრითი ყურადღება ექცევა, ამ საქმეში კი პირველი ადგილი დაწინაურებას უჭირავს. დაწინაურება სასარგებლო საქმეა. ამას თქვენ ხედავთ იქიდან, რომ მე, ყოფილმა ზავხოზმა (რომელიც შემდეგ დავწინაურდი), სათავეში ჩაუდექი ამ ქარხანას და შრომის ნაყოფიერება 25 პროცენტით ავწიე მენშევიკების დროსთან შედარებით. ამიტომ მოგიწოდებთ აქედანაც დამაწინაუროთ და ცენტრის რომელიმე წარმოებაში წარმადგინოთ, როგორც კარგი „ხოზიასტვენიკი“.

— გავგზავნოთ, დავაწინაუროთ!—წამოიძახა ერთმა. კრებაზე ჩოჩქოლი ატყდა. პროკოპის ბევრი მოწინააღმდეგე ჰყავდა, რადგანაც არსებითად პროკოპი ვერაფერი შვილი „ხოზიაისტვენიკი“ იყო.

— სად გავგზავნოთ, აქ ვერაფერს აკეთებს, იქ ხომ სულ წაახდენს საქმეს? გაიძახოდენ ზოგიერთები.

— სუთ, კაცო, წავიდეს!—ჩუმად ეუბნებოდა მათ მეორენი, აქ მაგის ადგილას თავიანი ვინმე მოვიწვიოთ, წავიდეს, სულერთია, ქალაქში მაგან არავინ მიიღებს ხეირიან ადგილზე.

მართლაც ამ უკანასკნელთა რჩევამ გასჭრა, პროკოპი დააწინაურეს და ქალაქში გაგზავნეს, ქარხნის გამგეთ კი ერთ-ერთი დაზგის მუშა აირჩიეს.

დაწინაურებული პროკოპი ქალაქს ეწვია. პორტფელი გავსებული ჰქონდა მანდატ-მოწმობებით და... უბრალოდ ქაღალდებითაც. იგი დარწმუნებული იყო, რომ როგორც დაწინაურებული კაცი, თავისუფლად იშოვიდა ადგილს წარმოებაში, ან დაწესებულებაში. დაწესებულება უფრო ეხალისებოდა პროკოპის, რადგანაც ახალგაზრდობიდანვე ქაღალდების და მემანქანე ქალების მოყვარული იყო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— თუ გამგის თანაშემწედ მაინც მიმიღეს, გიყვარდეს მაშინ სტკებში და რეგისტრატორშებში ქეიფი!—ფიქრობდა იგი.

მართლაც, პროკოპი, როგორც დაწინაურებული, თავაზიანად მიიღეს საბჭოთა ერთ-ერთ დაწესებულებაში.

— თქვენი ძირითადი პროფესია?—კითხა მას დაწესებულების გამგემ.

— პროკოპის ძირითადი პროფესია არ ქონდა, ქარხნის სამნეო ნაწილის გამგეობა პროვინციაში მან პროტექციით მიიღო და მერე იმავე პროტექციით, იმავე ქარხნის გამგეობაც დაისაკუთრა. პროკოპიმ იცოდა, რომ ხელსაყრელი უფრო რომელიმე დაბალი პროფესია იქნებოდა ამიტომ უპასუხა:

— მე გახლავართ ძველი დაზგის მუშა, ვიყავი მონტიორადაც, მელითონედაც, კანალიზაციის გამყვანადაც და ბოლოს ქარხნის გამგედაც, ასე რომ ნამდვილი მუშა-პროლეტარი ვარ, და როგორც მუშური ელემენტი დამაწინაურეს. ხომ იცით, თანამედროვე მომენტის რევოლიუციონიზმით გაჟღენთილ ატმოსფერულ პროდუქციის ხანაში დაწინაურებას დიდი ყურადღება ექცევა, ამიტომ პროლეტარული მდგომარეობა...

გამგეს გული კინაღამ შეუღონდა პროკოპის მჭერმეტყველობით და შეაჩერა იგი.

— მაინც რომელი ადგილი გირჩევნიათ?

— რომელიმე განყოფილების გამგეობა ჯობია, ან თქვენი თანაშემწეობა, რადგანაც თანამედროვე პროდუქტიური სიტუაცია...

— კმარა, მეგობარო,— ისევ შეაწყვეტია გამგემ.— დაგნიშნავთ სტატისტიკურ განყოფილებაში.

პროკოპი დაინიშნა სტატგანის უფროსად. ერთი კვირის შემდეგ სტატგანში ყველაფერი ყირამალა დადგა. ეს არც იყო გასაკვირალი: პროკოპიმ სტატისტიკის არაფერი იცოდა. ერთი თვის შემდეგ პროკოპი ბუღალტერიაში გადაიყვანეს, მაგრამ ორი დღის შემდეგ მოანგარიშეები აჯანყდენ და კინაღამ გაიფიცენ. საქმის გამოსასწორებლად პროკოპი საფინანსო - განყოფილებაში დაასკუპეს. იქ ისე არივ-დარია პროკოპიმ ყველაფერი, რომ როგორც იტყვიან, ძაღლი პატრონს ვერ ცნობდა.

ბოლოს პროკოპი ისევ გამგემ დაიბარა.

— სამწუხაროდ, განყოფილებების თანამშრომლები არ არიან თქვენით კმაყოფილი!—უთხრა პროკოპის გამგემ.

— რომელის?

— აი, თუნდაც სტატისტიკის

— კი მაგრამ სტატისტიკა, როგორც ასეთი, ჩემი საქმე არ არის. თქვენ იცით, რომ მიმდინარე მომენტში, როცა ჩან-ძო-ლინი ინგლისის ბურჟუაზიას ელაქიება, სტატისტიკა ვერ დააკმაყოფილებს ფართო მასების მოთხოვნილებას, ამიტომ...

— რა შუაშია ჩან-ძო-ლინი,—გააწყვეტინა გამგემ.— ვერც ბუღალტერია შეითვისეთ.

— მე, როგორც პროლეტარული ელემენტი, ბუღალტერიას ვერ ვიტან. თქვენ იცით, რომ ბუღალტერია იწვევს ქაღალდების ხარჯვას, წერას და დებიტორ-კრედიტორობას, ეს ხომ ვოლოკიტა და ბიუროკრატიზმია, ამიტომ ლუმპენ-პროლეტარიატის აგრეგატული დეპრესია...

— კმარა მეგობარო!—ისევ შეაჩერა გამგემ პროკოპი თქვენ ვერც საფინანსო დარგში ივარგეთ.

— მართალია, მე არ მიყვარს ფინანსები.—დინჯათ სთქვა პროკოპიმ.—განა თქვენ არ იცით, რომ ფინანსები მტკიცეთ დაკავშირებულია ფინანსისტებთან, ანუ კაპიტალისტებთან? ამიტომ, მე, როგორც ინტერნაციონალური ბატრაკი, ვერ ვეგუები კაპიტალიზმს და ფინანსიზმს. პირიქით, ვებრძვი კიდეც ბურჟუაზიას. ამ ბრძოლაში თქვენც ჩემთან უნდა იყოთ და თქვენ კი... მისაყვედურებთ! ეხ... აი ბაზა, რომელზედაც...

გამგე უკვე კარებში იდგა. ხელში ქუდი ეჭირა.

— ხვალ მოვილაპარაკოთ,—მიაძახა მან ამეტყველებულ პროკოპის და გაიქცა.

მეორე დღეს პროკოპის გამოუცხადეს, რომ იგი დათხოვნილია, ელდანაკრავი პროკოპი აქეთ ეცა, იქით ეცა, მაგრამ ყველგან უარი მიიღო.

—

პროკოპი ისევ დაბრუნდა პროვინციაში და „დამაწინაურებულ“ მუშებს ესტუმრა. მის ადგილას უკვე სხვა აერჩიათ.

— ამხანაგო პროკოპი, დაგაწინაურეთ და ისევ დაბრუნდი?—ეშმაკური ღიმილით ეკითხებოდენ მას მუშები, რომლებმაც პროკოპი სიამოვნებით მოიშორეს თავიდან.

— დავბრუნდი მეგობრებო! მართალია იქ, ქალაქში დიდი თანამდებობები მეჭირა და ავტომობილებიც მყავდა, მაგრამ ჩემი წმინდა პროლეტარული ბუნება ვერ შეეჩვია ავტომობილებს.—სტყუოდა პროკოპი.—მე მინდა მუშებში ვიყო, ახლო ვიდგე ფართო მასებთან და ასე ვიდგე საბჭოთა პლატფორმაზე. მე დაგიბრუნდით თქვენ, რომ ისევ მივიღო ქარხნის გამგეობა. მართალია იქ მეტი ჯამაგირი მქონდა, მაგრამ არა უშავს, ესეც მეყოფა.

— კი მაგრამ გამგეთ ჩვენი ოსტატი იოსებია!

— მერე რა უყოთ, ის დავაწინაუროთ, დიდ ადგილს მისცემენ, მე კი აქ, თქვენთან ვიქნები, ხომ იცით, თანამედროვე მომენტი...

პროკოპის ორატორულმა ნიჭმა ველარ გაჭრა. იგი აღარ დააბრუნეს ძველ ადგილას. ამჟამად იგი ქოხ-სამკითხველოს გამგის ადგილს თხოულობს.

ალლარ-ალლარხან.

მსოფლიოს ოქროს მარაგის ნახევარზე მეტი ამერიკის ხელშია. ამერიკა ყვლეფს მთელ ქვეყანას და თავის პროლეტარიატს. ეს კარიკატურა ამოღებულია უცხოეთის ჟურნალიდან. მუშა წერაქვს სცემს კაპიტალისტს მუცელში, რომლიდანაც მოცვივა შიგ დაგროვილი ოქროები.

შესანიშნავ მოღვაწეთა ალბომი

წინასიტყვაობა

ლორდ კერზონი სულ ორი წლის წინათ აფორიაქებდა ევროპის თანამედროვე ცხოვრებას; ის ერთი პირველთაგანი იყო ცხოველთა იმ იშვიათ ჯიშის, რომელიც ჯერ-ჯერობით დიდი ბრიტანეთის სინამდვილეში მოიპოვება, და ცნობილია „შუბლმაგართა“ სახელწოდებით, მერე რათ გაჰქრა ეს ყოველმხრივ შესანიშნავი არსება ასე უსახელოთ, ასე უკვალოთ ჩვენი ცხოვრების ზედაპირიდან, რათ დაიღუპა ეს ბუმბერაზი ადამიანი, რომელიც ერთ დროს ძილს უფრთხობდა საბჭოთა კავშირის ძუძუმწოვარა ბავშვებს, რათ შეიქნა ლორდ კერზონი რაღაც უმნიშვნელო მუწუკის მსხვერპლი?

ზოგი ხეპრე და წინდაუხედავი მოსაუბრე ამ კითხვაზე ასე უპასუხებს ხოლმე: „

— იმიტომ, რომ თვით ლორდი კერზონი, კონსერვატორული ინოლისის თვალის ჩინი და სიამაყე წარმოადგენდა უდიდეს მუწუკს, კაცობრიობის უკანა ნაწილზე ამოსულს, რომელიც მოსვენებით დაჯდომის საშუალებას არ აძლევდა ამ კაცობრიობას!

მიუტევოთ ამის მთქმელთ დანაშაული, რამე თუ არ იციან, რასაც ამბობენ, არ იციან, რაოდენ შეურაცხოფას აყენებენ ბუმბერაზი ადამიანის მტრედივით წმიდა სულს, რომელიც ვინ იცის, სამოთხის რომელ კუნჭულში, რომელ ხის რომელ ტოტზე არის დასკუპებული და ოქროსფერ ნისკარტით კორტნის მშვიდობიანობის მწვანე ყლორტს!.. საწყალი კერზონი! მოგვიტევოს მან ის უსიამოვნება და დამცირება,რომელსაც ხშირათ ვაყენებდით ხოლმე მას ჩვენი საპასუხო ნოტებით ჟამსა შინა მისი მინისტრობისათა დიდი ბრიტანეთის მთავრობაში, როდესაც ის მთელი მისი კეთილშობილური გატაცებითა და თავდადებით ცდილობდა დამოკიდებულების გამწვავებას ინგლისსა და საბჭოთა კავშირს შორის, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ომის გამოწვევასაც კი.

როგორღა ვექცევით ჩვენ შუბლმაგართა ცოცხლათ დარჩენილ წარმომადგენელთ, რომელნიც მაგარი შუბლით აწვებიან ცხოვრების მუხანათურ განვითარებას და მთელი ძალ-ღონით, ღვთაებრივი მკლავებით ცდილობენ ცბიერი ისტორიის ჩარხის უკუღმა შემოტრიალებას, ცხოვრების შემობრუნებას წარსულისაკენ?

სირცხვილით ვიწვით, როდესაც ასეთ კითხვას ვაყენებთ ხოლმე ჩვენი ჟურნალის პლენუმის დღის წესრიგში! პირდაპირ ბრაზი გვახრჩობს, როდესაც ვერ ვპოულობთ შუბლმაგართა რომელიმე სახელოვან წარმომადგენელის სურათს ჩვენი რედაქციის ალბომებში და ძეგლთ საცავებში!

— რასა ჰგავს ეს? როდემდის უნდა გაგრძელდეს ჩვენი კადნიერი, უპატივცემულო მოპყრობა შუბლმაგართა სახელოვან წარმომადგენელთადმი?

— როდის იქნება, რომ ტარტაროზის რედაქცია თავს მოუყრის შუბლმაგართა კოლექციას, შეაგროვებს მათ სურათებს, რათა საჭიროების დროს არ გვიხდებოდეს მტვრიან და ნესტიან არხივებში ხელის ფათური?

რამდენჯერ მიმიმართავს ასეთი კითხვით ტარტაროზისადმი! მაგრამ, თქვენც არ მომიკვდეთ, ის ყურსაც არ იბერტყს.

ბოლოს გადავწყვიტე, თვით შევუდგე ამ მნიშვნელოვანი და საჭირბოროტო საქმის მოგვარებას და შევადგინო თანამედროვე ინგლისის ყველა გამოჩენილ მოღვაწეთა ალბომი, რათა შთამომავლობამ ნათელი წარმოდგენა იქონიოს მათი პიროვნებისა და მოღვაწეობის შესახებ.

გადავწყვიტე და შევუდექი კიდეც საქმეს. პირველათ ჩემი ყურადღება ლორდი ბირკენხედის სურათის შეძენისაკენ იყო მიქცეული. ვფიქრობ, რომ თუ ვინიცობაა უფალმა ინება და ამაყი ლორდის სული მიიბარა იმ წესითა და საფუძველით, როგორც ეს ჩაიდინა მან კერზონის მიმართ, ჩვენ საშუალება უნდა გვქონდეს ბირკენხედის სურათით შევამკოთ სათანადო ადგილები.

ლორდი ბირკენხედი

ეს სურათი, რომელიც ჩვენს წინაშე დევს, მართალია, ფოტოგრაფიულია და უკანასკნელათ არის გადაღებული, მაგრამ მცოდნე სპეციალისტების სიტყვით; სავსებით მაინც ვერ გადმოგვცემს შუბლმაგართა ბელადის გამომეტყველების ყველა დამახასიათებელ ნაკვეთებს, მის შინაგან ბუნებაზე და კეთილშობილურ გრძნობების შესახებ ხომ ლაპარაკიც არ შეიძლება.

მაშასადამე, აქედან ეს დასკვნა უნდა გამოვიტანოთ, რომ საჭიროა ცოტაოდენი ახსნა-განმარტება გაუკეთოთ ბირკენხედის სურათს. რომ ერთხელ კიდევ შავი ხაზი გაუსვათ მის მრავალმეტყველ ფიზიონომიას.

პირველ ყოვლისა თქვენს ყურადღებას იპყრობს ლორდის მაღლა აწეული წარბები და შუბლი. ნუ დაგავიწყდებათ, რომ ეს ისეთი ადგილებია, რომელზედაც დაყრდნობილია თანამედროვე ბრიტანეთის მთელი ძლიერება! ეს იმის ნიშანია, რომ მის პირად მდივანს დღეს, სწორედ რამდენიმე წუთით ადრე სურათის გადაღებამდე უცნობებია არასასიამოვნო ამბები ახალშენებში დაწყებულ განმანთავისუფლებელ მოძრაობისა და „წითლებისაც“ ახალი გამოსვლების შესახებ.

ყურადღების ღირსია, რა თქმუ უნდა, კეთილშობილ ლორდის ქალა, რომელსაც ოდნავ ჰფარავს მობილიზაციის წესით „დახუჭუჭებული“ თმა, თავის ქალა სიგრძით არ ჩამოუვარდება ლორდის შუბლს. ალბად, ამით აიხსნება ის სამწუხარო მოვლენა, რომ ლორდის თავში ასეთი ძალის-ძალად შედის ყოველი ახალი აზრი. ხოლო მისი თავიდან ასე ძნელია გამოდევნა ყოველგვარი სისულელის, რომელიც მას ბლომად აქვს შეთვისებული მთელი სიცოცხლის განმავლობაში.

მაგრამ დავყვეთ ქვევით და ერთი წუთით შევჩერდეთ ლორდის თვალებზე. თუ მართალია ის აზრი, რომ ადამიანის თვალი სარკეა მისი სულიერი თვისებისა--ჩვენ ძლიერ უხერხულ მდგომარეობაში ვყოფილვართ ხოლმე ჩავარდნილი, რადგან ბირკენხედის სანახევროდ დახუჭულ თვალებში შეუძლებელია ყვლეა იმის დანახვა და ამოკითხვა, რასაც გრძნობს და განიცდის ინგლისის ალვირ ახსნილი იმპერიალიზმის ალვირახსნილი ხელმძღვანელი. ჩვენთვის

იბი მას,—იბემოს!

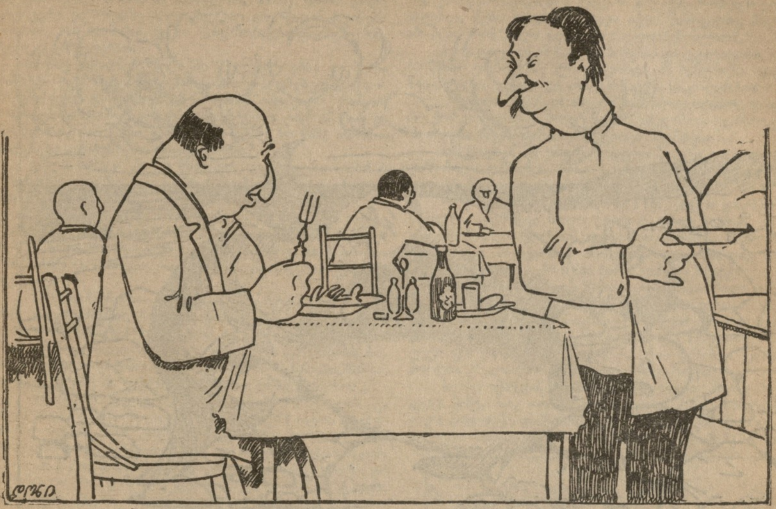

— ეს რა რენტგენის კერძი მოგიტანიათ—ცარიელი ძვლებია!
— ეს იმიტომ, რომ... მე თქვენ გიცნობთ—ექიმი ბრძა ნდებით!

გაცილებით უმჯობესი იქნებოდა, რომ ბირკენხედის თვალები სავსებით და სამუდამოდ ყოფილიყო დახუჭული, რადგან მაზე დროს აღარ დავკარგავდით და სხვა გზით და სხვა საშუალებით შეუდგებოდით ლორდის ფსიხოლოგიურ თვისებათა განქიქებას. ყოველ შემთხვევაში ჩვენ საბუთი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ბირკენხედი მიბნედილი თვალებით კარგათ ხედავს ყველა იმ სასახელო მოქმედებას, რომელსაც ჩადიან ბრიტანეთის სამხედრო და საზღვაო ძალები ინგლისის ახალშენებში და ჩინეთში.

ახლა დავისვენოთ ცოტა ხნით ბირკენხედის ცხვირზე. როგორც არ უნდა მიუდგეთ და საითაც არ უნდა მივაქანმოვაქანოთ ეს ცხვირი, მას მიმართულებას ვერას გზით ვერ შეუცვლით; მისი ყნოსვა სავსებით მიმართულია საბჭოთა კავშირისაკენ; და ვინაიდან მცოდნე კაცები ამბობენ, რომ ბირკენხედი დაჯილდოვებულია იშვიათი ყნოსვითი უნარით, უფრო მეტათ, ვინემ ჩვენი სისხლის სამართლის მაძებარი ძაღლები, ჩვენთვის გასაგებია ის ღრმა ნაოჭი, რომელიც ცხვირის მარჯვენა ნესტოდან მიმართებბა ქვემოთ და თითქმის ორ უთანასწორო ნაწილად ჰყოფს ბირკენხედის მარჯვენა ლოყას; ალბათ ბ-ნ ბირკენხედს მშვენივრად ჰქონდა გათვალისწინებული იმ ნოტის შინაარსი, რომელსაც ჩვენი საგარეო კომისარიატი გადასცემდა ბრიტანეთის მთავრობას არკოსისა და სავაჭრო წარმომადგენლობაზე თავდასხმის გამო; ის კი არა, მას ისიც კი ექნებოდა გათვალისწინებული, თუ რა დიდ სირცხვილს სჭამდა თემთა პალატაში ბირკენხედის მარჯვენა ხელი ჯოინსონ ხიკსი ჩხრეკის შესახებ მოცემულ შეკითხვაზე პასუხის გაცემის დროს. მაგრამ ყველა ამას ბირკენხედი არ შეუშინდა და ერთი სიტყვითაც არ გააფრთხილა ჯოინსონ ხიკსი; ასეთი უშიშროება და შეუპოვრობა ახასიათებს ხოლმე ბირკენხედსა და ყველა შუბლ მაგართ.

— ბირკენხედის ტუჩები და პირი იმას ნიშნავს, რომ ისინი მუდამ მზათ არიან იუდისებური ამბორი უყონ ყველა მათ, ვინც მიენდობა ბირკენხედის ცბიერ პოლიტიკას

არაფერს ვიტყვით ბირკენხედის ნიკაპის შესახებ. თუ ოდესმე გამარჯვება უწერია ინგლისის მუშათა კლასს, ამაზე უფრო მოხერხებულ ნიკაპს ამოსაკრავად მუშები ვერასოდეს იპოვიან.

—რაღას ნიშნავს ბირკენხედის მარცხენა ხელი, გულზე დადებული? იმას რომ პატივცემულ ლორდს უნდა როგორმე დაფაროს ის ძლიერი გულისძგერა, რომელსაც მასში იწვევს ჩინეთის ეროვნულ-განმანთავისუფლებელი მოძრაობა და სხვა ასეთი არა სასიამოვნო ამბები.

— რას ნიშნავს, რომ ბირკენხედს მარჯვენა ხელი ღრმად ჩაუყვია ჯიბეში?

— იმას, რომ ბირკენხედს, ასეთ გართულებულ პირობებში, ასეთ შინაურ და გარეულ აწეწილ დაწეწილ მდგომარეობაში, ერთად ერთი იმედი აქვს თავის ჯიბის. „ჯიბე სქელი იყოს, თორემ ყოველგვარ დაბრკოლებას ადვილად დავსძლევთო“, ხშირად იტყვის ხოლმე პატივცემული ლორდი.

მაშასადამე, მაგარი შუბლი, სქელი ჯიბე,—აი ნიადაგი, რომელზედაც ეყრდნობა ინგლისის კონსერვატიული მთავრობის საუკეთესო წარმომადგენელი ლორდი ბირკენხედის პოლიტიკა.

— საერთოდ „ანგლისკი ლორდ—დურაკ ი გორდ“—ასე შეიძლება ბირკენხედის სურათის კომენტრია.

შემდეგ მოვიყვანთ შუბლმაგართა სხვა შესანიშნავ წარმომადგენელთა სურათებს.

კოლონა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სახკინმრეწვის „ვეშაპები“ (კ. ანდრონიკაშვილი, დარახველიძე——კრინიცკი და ლ. ჯაფარიძე)*)

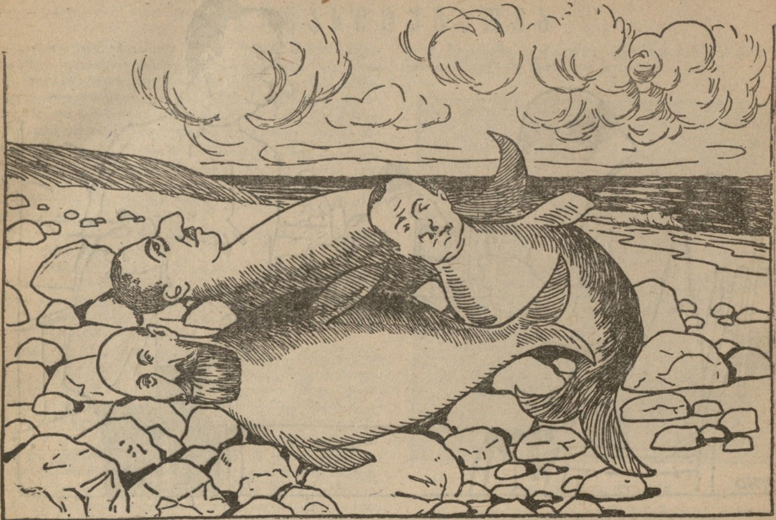

*) უნდა გავუტყდეთ მკითხველებს, რომ ეს სურათი უნდა წასულიყო თეატრალურ ნომერში, მაგრამ ვინაიდან ვეშაპები იშვიათად მოიპოვებიან საქართველოში, ამიტომ ამ სურათის მოთავსება არ იქნება ინტერესმოკლებული ამ ნომერშიაც.

ჩემბერლენის ბრალია

— ვა, ამ ქოფაკის დანარჩენმა ჩემბერლენმა მეც რო ხათაში ჩამაგდო? იმისგნით ჰუზურში კარგათ ვიტყიპე, ჰამაც ყელუტკის რასტროისტვა მივიღე, შვიდი აბაზის წამლები დავლიე—და დოხტურის ფასიც სხვა იყო!

ახარ, ეგ ბემურაზი, თუ კი ამისთანა ტინკიცი ვინმეა, რომა იმის ფოქუზები თელეთის გახვრეტილ შანათ არა ღირს, თოლ ჩუმათ იყოს რაღა, რას ჩალიშობს, რაა თითილბაზობს და ლობე-ყორეს ედება?

ახრიზამანში ტოჩი-ტოჩ რამეს ვამოფ რაღა, იმაზე ჩერესჩურ ფინთი გული გამხდომია, დავერია დამკარქვია და ჰამაც ძაან გავჯვარდნილვარ! მაშ გასაჯვარდნი არ არის? მაგ ბემურაზსა რამტოლიც რომ ქეციან ჯორივით ზურგი აჭქავდება, იმტოლი პრავაკაციონი რამეებსა შვრება: პუსტოი ტრევოგას აკეთებს რაღა, აწყვეტილ ქოფაკივით ქვეყანას ულრენს და ბოლოს ისევ იმ სოროში შაძვრენენ ხოლმე, საიდანაც გამოძვრა,—მააშ!

იმას ვინა ჩივის? თითონ სადაც უნდა იქ შაძვრეს, ჯაჰრუ-დოზანაში წავიდეს, თუ უნდა თოროზაც არ დაივიწყოს!

ჰამა აქ სხვა თაბაუთია, ჩოთქში ჩვენი ჰამქრის ანგარიშია... არა, რომ იმის ჩირთი-ფირთები ჩვენ გვიხაროდა?—ასმა, ვაენი იქნება, ანგლია მოვა, ბალშევიკების ჯავრს ამოგვყრის, ძველი დოირანი ისევ დაგვიდგება, გარადოვის პრტყელ კაკარდას და ჯანდარმის წითელ ბუზმენტებს კიდევ დავინახამთო, მააშ!

ბან ჩუნეს? რის ვაენი, რის ძველი დრო, რის ერბოყვერცხი? თურმე იმ ლუპუსტაც ჩემბერლენსაც საქმე ფინთათა ჰქონია რაღა, ძაან ტრუსლივი რამე ყოფილა და ამისთანა ფოქუზებს ბალშევიკების შიშისგნითა შვრება: ხატის მიზეზივით თურმე სულ ბალშევიკებზე აბოდებს, შინ და გარეთ კომუნისტები ელანდება, ვაჭრობა და სოვდაგრობაც აგიტაცია ჰგონია და ჰელეთ-მელეთი მოსდის. სლოვომ, იცის რაღა, ნაღდათ იცის, რომ იმასაც ჩვენი დღე მოელის და დავთრები არეული აქვს.

მთელი ყალ-მაყალი მუდამ იმის ატეხილი იყო, ეხლაც ისა ყოფილა ჩხუბის თავი, სულ იმის რაზბონიკობა ყოფილა ამტოლი პერეპალოხი და ჩემი ნედარაზუმეხიაცა!

ეხლა უჟე გამიგია იშკილი, ჰამა რაღა დროს? მე ამ ბემურაზმა სოფლის კონცომოლებმა რბილი ადგილები საკატლეტეთ გამიხადეს, მთელი კალოტკა საპონი და ანგლიცკი მარილი მაჭამეს, თაჲისი თოპრაკებიც დამალეჭინეს და ისეთი რასტროისტვა შამყარეს, რომა დედის ხსენი აღარ შამანარჩუნეს რაღა, გინდ დაიჯერე—გინდა ნუ, მააშ!..

ახარ ეგრე რას გაიგებთ? თავიდან გითხრათ ჰაზირ:

ამას წინათ ქუთაისში წაველი, გაზაფხულის ხილი ჩამოვიტანე რაღა; კლუბნიკა, ჩერეშნა, ხენდრო, რამე. სწორე გითხრა, კაი ფული მოვიგე ჰამა, რასხოდიც დიდი იყო. ჩემი ცოლი სირანა ამიტყდა, თუ, ახლა დილომშიც ფრუქტი უჟე შამოსულაო და ბარემ ადი, ახლავე მაზანდა გაიგე, ზადატკა მიეცი და საქონელიც იაფათ იშოვეო!

ჰო, სიტყვა არ დაივიწყოთ, ქუთაისის გზაზე, პოეზდში ძალიან ნაინტერეს რამეები გავიგე: ერთი კნიაზი იჯდა, იმის გვერდით ტერტერა, ჰამაც ერთი ბებერი ნიკალაის ღენერალი: იმათ ჩუმათ ამობდნენ თუ:—ჩერესჩურ

დიდი ამბები უნდა მოხდესო, ასმა, ანგლია ვაენს აპიროზსო, იმისი ბრანიკოი პარახოტების ფლოტი უკე ნათლუხს იქით, ნორიოში მოსულაო, ჰამაც ერთი დიდი კრეიცერი ელბრუსზე აცურებულაო და იქიდან პლანებს იღებსო, ისე რომ ჰაა, საცაა რამე მოხდება და ჰუზურში ჩვენც გვეშველებაო.

თანაც იძახდნენ: ქალაქში პულემეტრებსა და ზარბაზნებს უკე აგდებენო, ჰამაც ჰაეროპლანებიდან ლიოჩიკები ფინთ გაზეზს უშვებენო, ძაან იადავიტი რამეაო რაღა, ეს გაზეთშიც კი იყო ჩაგდებულიო, იძახიან, თუ ეს მანევრააო! ჰაი გიდი აბასთუმან, ჩვენც რა მამა აბრამის ბატკნები გვნახეს, რო დავიჯეროთო?

გული მამეცა. როცა ჩამოველ, ყველაფერი სირანას პადრობნათ უამბე, ჰამაც ჩემი რამეები დაუმატე, იმ დღეს ქუჩაში გაზეთჩიკებიც იძახდნენ, რომაო ანგლიის ქალაქში, იქაურ ჰანგალ მინისტრეს პოლიცელებით კრუგი შამოურტყია სავეცკი პრესტავიტელებისთვისო, ნაპადენია ნა ნაში პრესტავიტელსტვაო! ვიფიქრე: ჰაა, ახრიზამანში სწორი გამოდის, რაც რომ იმ კნიაზისგნით გავიგონე მეთქი!...

სირანა მებნება:—მელიქჯან, სარისტიანათ მაიქეცი, თუ ასეთი ამბებია, ხილის მაზანდა აიწევს, ჩქარა წადი დილომში, ზადატკა მიეცი, რომ მერე ფული მაიგოო. ჰამაც ჩემ ნათლიდედასგნით წერილი მაქვს და იმასთან რამეები უნდა გაგატანო: ანგლიცკი მარილი, საპონი, ბაჰრი, რამე—აუტანე და ყველაფერს იაფათ გაშოვნინებსო!

სამშაფათს წაველი. დილმის ბოლოში იმ ბემურაზ მელილეიკეს თავის ძმა-კაცები არ შეხვდნენ? ისეთი მთვრალები იყვნენ, რომ კამეჩები თაკარ ანგელოზი ეგონათ. გაჯეჯილდნენ, გინდა თუ არა, ეგ პასაჟერი გაღმააგდეო და ჩვენ ქალაქში აბრატნათ წაგვიყვანეო. იმანაც აილო და ჩამამაგდო. რას ვიზამდი, ფეხით წაველი. ძაან მეშინოდა, აქ მშიერი ტურა, ან კურდღელი არ შამხვდეს, არ გამათაოს მეთქი და სულ გავრბოდი. სოფლის ბოლოს ერთი მოხუცი ტეტია დავინახე, გზის პირზე იჯდა და ჩიბუხს სწევდა. ჰამაც გზის იქით სოფლის პატარა ბიჭები თხებსა და საქონელს აძოვებდენ და ბურთსა თამაშობდნენ

გული მამეცა. მიველ და ამ გლეხს გვერდზე მოუჯექი.

ვილაპარაკეთ—ფლანი, ფსტანი, მთისა, ბარისა და ბოლოს მეკითხება:

— როგორ, მშვიდობაა ქალაქში? გაზეთი რას ამობს, ე წვიმები დიდხანს იქნებაო?

— ჩვენი ფიზიჩესკი აბსერვატორია იძახის: წვიმები ან იქნება, ან არაო, ჰამაც თუ ასეთი სიცივეები გათავდება, მაშინ თბილი ჰავა მოვაო რაღა, თუ ფინთი ამინდები წავიდა, მაშინ კარგი დარი დადგებაო!...

— ჰე, ჰეე, იმ ჩემანალებს რა ჭკვიანურად უთქვამთ! მაგასა, შენხარ ჩემი ბატონი, რა დიდი კოდელ ნინუა უნდა? თუ ცუდი ამინდი აღარ იქნება, მაშინ ჰაი, ჰაი რომ კარგი დარი დადგება!.. ისე, რა ამბებია?

მე ვიფიქრე, ალბათ ჩემი ჰამქრისაა და გულს მოუგეფ მეთქი: ყველაფერი პადრობნათ ჩაუკენჭე. ვებნები:

— ზარბაზნებს რო აგდებენ, გესმის? ეს ანგლიაა, ნაპადენია ქნა რაღა, ვაინა შვრება, ჰუზურში კამაც-კამაც ბალშევიკებს გააგდებენ და, პუპუზ, ისევ ძველი, ჯიგრიანი სტროია მოვა მეთქი. ეხლა მე აქ იმიტომ მოვსულვარ, რომ ჩუმათ პრაპაგანდა გავაკეთო, ხალხს ვახარო და ჰამაც ცოტაოდენი საქონელიც ვიყიდო, თუ იაფათ შამხვდა,—ხილი, წვანილი, რამე მეთქი!

ვა, ეს რო უთხარი, ეს კაცი ისეთი შახტა და დეეცა, გეგონება, ხვლიკმა უკბინაო, დაიწყო ყვირილი: ჰაი, შე ჰარამზადავ, შენა, მაგრისთანა რეგვენი გგონივარ, რო მატყუეფო? განა არ ვიცით, რომ ეს სროლის ხმა ჩვენი წითელი ჯარის ვარჯიშობაა და ამის შესახებ გაზეთებშიც ეწერაო, შენ გულში ღალატი გონია და ქუჩაში შეკრეფილი ჭორები გახარებს, შე გაიძვერა მელავ, შენაო! ანგლია როგორ გაბედავს გაფხაკუნებას, მთელი ქვეყნის მუშათა კლასი ამის ნებას როგორ მისცემსო? ეხლა რომ ლონდონში ჩხრეკა მოახდინა ინგლისის პოლიციამ, ამისთვის ინგლისის მთავრობას და იმათ მყეფარ ჩემბერლენს ცხვირიდან ძმარს აღენენ მუშებიო, ჰამაც ვერა ხედავ, რომ ყოველდღე გაზეთები პროტესტებით არის სავსეო, შენ კი აქ პროვოკაციას ეწევიო. ქალაქში რომ ვერ გაგისაღებია, შენი ტყუილის გუდა აქეთ წამოგიღია, მაგრამ არ იცი, რომ ეხლა გლეხობაც გაღვიძებულიაო?..

მერე დაუძახა ამ პატარა ბიჭებსა და ყველაფერი პადრობნათ უამბო. ისე ლაპარაკობდა ის ბემურაზი, გეგონება, ტეტია გლეხი კი არა, ნასწავლი საციალისტიაო:

— ერთი უყურეთ მაგ ლიპიან პრავაკატორს, როგორი ჭორების გუდა მოუტანია სოფელშიო,—გაჩხრიკეთ, შაიძლება მაგას ფინთი რამეებიცა ჰქონდესო!...

მამცვიდნენ ის არგასაზრდელი ბიჭები და სულ დედიშობილა გამხადეს. როცა სვერტოკი გამიხსნეს და მკითხეს ეს რა არისო,—ვებნები:

— ქრისტეს მადლმა, ჩემმა მზემ, კუჭის გასაწმენდი წამალია, ანგლისკი სოლს ეტყვიან, ესეც ბაჰრია, ეგ კი საპონი, ნათლიდედასთან ფეშქაშათ მიმაქვს, ჰამაც რაც რომ ვთქვი, მიმიქარნია, აშიპკა მამივიდა და დიდ მინაოთში ვარ მეთქი... საქმეში ხარ? უარესი მიყვეს:

— ჰაა, მაშ ანგლიის წამალი მოგიტანია რაღა, გინდა რომ აქ აგვაფეთქოო? ახლავე შაჭამე ეგ ანგლისკი სოლი, თუ შენ გულში რაზბონიკობა არა გაქვსო,—თანაც მკლავის სიგრძე ისემეები მამიშვირეს, ზოგმა ხანჯალი, ზოგმა ლევროვეი და ზოგმაც ჯოხები!... რას ვიზამდი, ეს სამი პორცია ინგლისური მარილი ერთათ შავჭამე.

— ნუ იჭაჭები, შე ლიპიანო, ეგ რაღაც ზაჰრუმალაა, ეგეც ჭამე, ჰაა, თორემ გაგათავეთო, ჰამაც მარტყამენ! ახლა დავადექი და ბაჰრი შავჭამე. ის გლეხი კი უკე წასულიყო ალმასკომის მოსაყვანათა. უფრო შემეშინდა!

— აბა ახლა ეგ საპონიც შაახრამუნეო!?.

ვეხვეწები, შვილებოჯან, თქვენი სიყმის ჭირიმე, რას მიშვრებით? საპონი ისე კარქი საქონელია, ჰამა, კუჭში ცუდათ გავხდები, ჩემი სიკვდილი რას შეგმატებთ, გამიშვით მეთქი!

— ჰაა, თორემ აქვე გაგათავეთ, შაჭამე და მერე ქალაქისაკენ გაეშვიო! მეც დავადექი და ეს გირვანქიანი ტოლესაპონი მაროჟნივით შავჭამე... ბოლოს აილეს და ერთი ჯიგრიანათ შამღლვიბეს.

— ეხლა კი გაჭენდი, შე ლიპიანო, თორემ ახლავე მილიციას დაუძახებთ და შენი პრავაკაციისათვის ჩეკაც უკან დაგრჩებაო, ჰამაც რაც დღეს მოგება ნახო, შენ და ჩემბერლენმა გაიყავით.

ერთი ისე გამოვფრინდი, რომ ჩეთვერ საათში ქალაქში გავჩნდი. კიდევ ეს ოხერი რასტროისტვა მიშლიდა, თორემა ხუთი ნიმუტიც მეყოფოდა.

იმას აქეთ კუჭი ველარ მოვაჭკვიანე და ჰექიმებს ფულიც ცალკე იხარჯება. რაც რომ მე ეხლა ჩემბერლენს უგზავნი, ღმერთმა უკლებლივ მისცეს, სულ იმის ბრალია, იმ რაზბონიკისა, თორემ მე კუჭი არ მამეშლებოდა.

ფარსადან.

სამუელ ჩავლეშვილი

ჩვენი მკითხველი მშვენივრად იცნობს ლევარსი როხროხაძეს.

გურიაში სამეულს ლევარსიზე ნაკლებ არ იცნობენ... ის იმდენად ცნობილია, რომ მას 15 მაისს რუსთაველის თეატრში 50 წლის მოღვაწეობის იუბილეც კი გაუმართეს. ვინც არ იცნობს სამუელს, დაუშავებია და აწი მაინც უნდა იცნობდეს.

მომღერალი, მეჩონგურე, მოლილინე, მგალობელი, ყრინი, გამყივანი, დამწყები, ბანი, მოძახილი, კრიმანჭული—სამუელ ჩავლეშვილი ყოველ ექვს გარეშეა, რომ ოდესლაც და სადლაც აუცილებლათ დაიბადა. თუ როდის, ამისი თარიღი და ქრონიკონი არავინ იცის. ამისი გამოკვლევა მინდობილი აქვთ პატ. მკვლევარებს: კორნელი კეკელიძეს და პავლე ინგოროყვას. მაშასადამე: სამეულს შეუძლია არხეინად იყოს და თავისი თავი პიონერათ გაასაღოს; მისი წლოვანება არასოდეს არ გამომჟღავნდება, რადგანაც ამ ორი მკვლევარის შეთანხმება შეუძლებელია.

დაბადების თარიღი თუ არ ვიცით და თუ არასოდესაც არ გვეცოდინება, სამაგიეროთ დაბადების ადგილი კარგად ვიცით. სამუელი დაიბადა სოფ. ასკანაში. ასკანა მსოფლიოში განთქმულია: შავქლიავით, კორკიმელით, წითელი ტყემლით და უმთავრესათ კი გლეხების ასკანიანობით, რომელთა კანის გაძრობა ასკანელმა აზნაურებმა ათავადებმაც კი ვერ შესძლეს. სამუელიც **„ახკანელი კაი ბიჭია“**. და ის დაიბადა... მე უკვე დამავიწყდა, რომ უკვე ვსთქვი ამის შესახებ რის თქმაც შეიძლებოდა, მაგრამ ერთი რამ მაინც უნდა აღვნიშნოთ და აი რა:

წინედ სამუელი და მისი მოყვრები ამტკიცებდენ, რომ სამუელი ოქროს გიდლით მამალმერთის დირექტივის თანახმათ ზეციდან გადმოუშვას მიქელგაბრიელ მთავარანგელოზს. ანგელოზს სწორად ვერ გამოეანგარიშებია გიდლის ოქროს ჯაჭვის სიგრძე, იაღლიში მოსვლია და გიდელს მიწამდე ვერ ჩამოუღწევია. ამაზე ანგელოზს გული მოსვლია, გიდლისათვის აბრუნდი უქნია და ყრმა სამუელი ძირს გადმოუგდია.

ზეცის შვილმა სამუელმა მიწაზე ბერტყა მოადინა თუ არა, გურულმა მიწამ გურული სიცქვიტე მისცა, მაშინვე წამოხტა და სულმოუთქმელათ მაღალი „რა-შო-რე-რა“ შეუკრიმანჭულა. სიმღერა ყანაში მომუშავე გლეხებმა გაიგონეს და მეორე პირი იმათაც შემოსძახეს, მაგრამ სამუელს ვერ აჯობეს.

— მოი ბიძია აგერ ვინცხა ხარ; შენც სინჯე აგი სამოყიანი თოხი და მერე, მიეცი ცას ფშვიტირი თუ კაი ბიჭა ხარ!

ყრმა სამუელს თოხი და გლეხური მუშაობა იმ დღიდან შესძულდა და თუ ნადში ყანური სიმღერის დამწყები არ იყო, ისე თოხს ხელს არ ჰკიდებდა. სამუელი გლეხთან არ მივიდა, მარა გლეხი იახლა და ვისი შვილი ხარო ჰკითხა. სამუელმა ამ ქვეყნიური ლაპარაკი არ იცოდა და სიმღერით უპასუხა:

ზეცას ვიყავ, ზეცა ვნახე,
ვარსკვლავებსა დავენახვე;
მთვარემ კაცი მომიგზავნა
—აქ თუ იყავ რათ არ მნახე.

გლეხს მომღერალი ქოჩორა ყმაწვილი მოეწონა და სახლში წაიყვანა. გზაში გამოირკვა, რომ მიწაზე ბერტყების დროს სამუელს ცალი ფეხი ეღრძო—ანუ გურულათ—ენჯაყვებია. თუ რომელი ფეხი იღრძო, არავინ იცის, ჩვენის ღრმა რწმენით ორში ერთს აუცილებლად—ან მარჯვენას და ან მარცხენას იღრძობდა. თუ ამას რაიმე ისტორიული მნიშვნელობა აქვს და თუ ვინმეს სურს გაიგოს ახლაც შეუძლია დაუკვირდეს ყრმა სამუელის ფეხს თუ რომელი ფეხით კოჭლობს, მაგრამ ვაგლახ, საბოლოოთ ეს კითხვაც გადაუწყვეტელი დარჩება, რადგან მემარჯვენეობა-მემარცხენეობის საკითხი ინტერნაციონალებსა და ერთა ლიგასაც კი ვერ გადაუწყვეტია...

ამ რიგად სამუელი შეეფარა ანუ უკეთ შეიფარა გლეხის ოჯახმა, იშვილეს და იძმეს, ეგონათ წამოიზრდება და ოჯახს წაადგებაო. რა იცოდენ თუ ოჯახს დამამსხები და გამაპარტახებელი შესძინეს. გაეჩვია თუ არა სამუელი ამ ქვეყნიური ცხოვრებას, ენის ამოდგმისთანავე საყვედურით სთქვა:

— ვაი დედავ, სა ვიყავი და სა მუელ! — (ვითომდა სად მოველიო). მერე საოჯახო საქმეს დაასაქმებდენ თუ არა სულ ყოველთვის წუწუნებდა: სა მუელ, სა მუელ!— ამის გამო ეს სახელი მას დღემდე შერჩა.

საოჯახო გლეხური საქმე თუ ეჯავრებოდა სამუელს, სამაგიეროთ სიმღერაზე იყო „ქიპ-მოჭრილი“. დღეი, ღამე, შინ და გარეთ, ტირილში და ქორწილში, ტყეში და ყანაში, სახლში და საყდარში, ყველგან, ყველასთან და ყოველ დროს მღეროდა და ეს საშიშარი ავადმყოფობა მან დამართა თავის ძმებსა და დებს, მერე მეზობლებს, მერე მთელ სოფელს, მერე მთელ სამამასახლისოს, მერე კი მთელ გურიას... ეგეც არ იკმარა, საზღვარი გადალახა, სამეგრელოში შეიჭრა, მიუხტა ფოთში ბოლოზის მუშებს ეკვეთა ბათომში ქარხნის მუშებს, მიიტანა იერიში ქუთაისსა და თბილისზე და აჭაური მუშები და ნოქრებიც დაავადმყოფა, ამას კიდევ ვაპატიებდით, მაგრამ მან არ დაინდო არც სკოლის მოწაფეები და ყველა მთელი „დუნია მემღექეთი“ სიმღერა გალობათ აქცია—მოარული ან გადამდები სენი გახადა.

თვით სამუელმაც თავისი უსაქმურობით ისე გაითქვა სახელი, რომ მის სტუმრობას არც უსაქმური თავად-აზნაურობა თაკილობდა.

— ღმერთი არ არის სწორეთ, თორემ შენ ყაზახათ გასაჩენი არ იყავი, კეთილშობილათაც კი ივარგებდი!—ხშირად ეტყოდენ ბრწყინვალე წოდების ქალვაჟები სამუელს.

— მაგ დედა ძაღ... (დაე დანარჩენი ამერიკელი ძიას ავტორმა დაათავოს)... ჩვენც ძალიან გაგლეიტა, მუტაკია ყაძახმა ჩამოართვა ხელობა: დათა გუგუნავას, ანტონ დუმბაძეს, ნიკო და ფარნა კობალაძეს, ბატონიშვილ გურიელებს და სამეგრელოში ცნობილ ქალაგანიძესაც კი. შემოგვიჯდება უტიფრათ სუფრაზე, ვითომ ჩვენი სისხლის იყოს და მღერის კი არა სტავლებასაც კი გვიბედავს.

გაუტკბა სამუელს მუდამ ქეიფი, სიმღერა და დროს ტარება. ცოტ-ცოტათი ღვინის სმასაც მიეჩვია, მაგრამ დათრობა ყოველთვის ეზარებოდა.

— მომღერალი ლხინის უფალია, ლხინში აყალ-მაყალი რომ ატყდეს, სიმღერით უნდა დააწყნაროს და თუ თვითონ მომღარალი დათვრა, ამას ვერ შესძლებს,—იტყოდა სამუელი. ამიტომ ყანწით ღვინის სმას ერიდებოდა, თუ მაინდამაინც ძალას დაატანდენ, „წრუპავდა“. ერთხელ ყანწი არ გამოსცალა და მოპირდაპირეს ისე გადასცა.

— ძამია მე თავზე შემორებული კი არა ვარ შენს მაგიერ, რომ დავლიო, გამოსცალე და ისე გამომიგზავნე.

— კაი ძამია, ასე თუ გეწყინა გამომიგზავნე და რაც აკლია ჩავლევ.

სამუელმა ყანწი გამოსცალა, გადმოაბრუნა, ცერის ფრჩხილამდე დაირეკა და მოპირდაპირეს უთხრა:

— აა, ახლა ხომ ცხონდი, ისე ჩავლიე, რომ შით ერთი „კაპლიც“ აღარაა.

ამ ღირსშესანიშნავ შემთხვევის შემდეგ სამუელის გვარი შეიქნა ჩავლევშვილი.

რა შესძინა სამუელმა თავის მამობილის ოჯახს?!. სტუმრები, სტუმრები და კიდევ სტუმრები.

გაისმოდა თუ არა სამუელის მამობილის ოჯახში: „ხასანბეგურა“, „ხელხვავი“, „პატარა საყვარელო“ და სხვა

„შავი შაშვი ჩიოდა, ნეტა რასა ჩიოდა..“ გაისმოდა ოდაში.

— თქვენს ამოგდებას ჩიოდა, თქვენს ფეხის მოკვეთას ჩიოდა! იწყევლებოდა სამზად სახლში სამუელის დედობილი.

— „მასპინძელსა მხიარულსა“...

— ისე გაგიმხიარულდა ოჯახი. (გაიგონებდით სამზარეულოში).

— „ყავს სტუმრები საყვარლები“...

— უნელმა ჭირმა შეგიყვარა თქვენ!—დაუმატებდა დედობილი.

— „ღმერთო ნურას ნუ მოუშლი“..

— ისე მეიშალა თქვენი ოჯახი, რავარც ჩემი ოჯახი მოშალეთ და ამოაკვინკვილეთ!—

— აბა ბიჭებო დასცხეთ „ხელხვავი“..

—ოი, თქვენ გაგიჩდათ წელკავი... სამუელმა რომ სიმღერა ისტავლა, მერე დამეფსო აშენებული დოვლათი, ოჯახი; მაგან და მაგის იტინტილო სტუმრებმა ნალიეი გამომიხინკილეს, ჭური ამომიმშრალეს, ბუდეზე ბოჭვა გამიწბილეს, ვინცხას ქე გონია სამუელმა ჩემსას ოქროს გორა დადგა, ბევრი შეგირდი ყავს და ოქროებს ხვეტსო, ის არ იციან, თუ ჩემსას ქრისტეს ტირილია. თაგვებიც აღარ იცდიან!—მოსთქვამდა დედობილი.

წინათ იტყოდენ დრონი იცვლებიან და არა მეფენიო. დროც გამოიცვალა და მეფენიც, დღევანდელმა დროს სამუელიც დააფასა, 50 წლის იუბილე გაუმართა, შეიძლება იუბილემ აქ, თბილისში ჩამოსვლის ხარჯი არ გაუსტუმროს, ნასესხების (სამგზავროთ) ჩასესხება ვერ შესძლოს, მაგრამ სამუელი ასკანელია, ასი კანის გაძრობას აწიც გაუძლებს.

გაუმარჯოს ასკანელ კას ბიჭს— სამუელს!!

აპოლონ წულაძე.

„ხერხი სჯობია ღონესო, თუ კაცი მოიგონებსო“

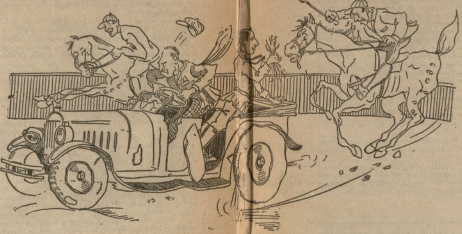

ქ. ხამაშურიძე (სახ. [illegible]თ-საშენის გამგე)

ვინიცობაა ჩემმა დაგომემ
ვეღარ გაუსწრო მოქიშპე ცხენებს,—
ნორჩი ბალახის მიმზიდველობა
ვფიქრობ მას უფრო გამოაჭენებს.

პაწია სცენა კომისარიატში

— ამხანაგო კომისარო! არ შეიძლება ამაღამ ერთი ოთხიოდე მილიციელი მათხოვოთ?

— ამაღამ ჩემთან ქურდები უნდა მოვიდენ და საჭიროა მოწამე დავისწრო.

— რაღა მოწამე გინდა, ხელები შენი არ არის. ნუ გააძარცვინებ თავს.

— მოვკლა?

— არა, ეგ არ გაბედო, თორემ დაგიჭერთ.

— იმან რო მომკლას?

— იმას დავიჭერთ.

— მათხოვეთ მილიციელები: იქნება რევოლვერის მაინც შეეშინდეთ და სწორედ გვიჩვენონ ან პასპორტი, ან თავიანთ მისამართი, თორემ რაკი ნაძარცვით სახლს გასცდებიან, ძნელია მათი პოვნა.

— მე კი მგონია, ადვილია.

— როგორ?

— როგორ და განა არ იცით სადა სცხოვრობს თქვენი შვილი, ძმის შვილი, დისშვილი, ნათლიისშვილი და სხვა ნათესავები?

— მერე?

— მერე და რომელიმე მათგანი იქნება.

— ეგ მართალია, მაგრამ ამასაც დამტკიცება უნდა თუ არა! ჩემი შვილი ხომ თვითონ არ წავა და არ ეტყვის პროკურორს, მამაჩემი მე გავძარცვეო? ნება მაინც მომეცი ჩემ შვილს ერთი კარგა ვცემო.

— არ გაბედო, თორემ ციხეში ჩაჯდები.

— ის ყოველ დღე მცემს, ციხეში არა ჯდება და რაღა მაინცადამაინც მე უნდა ჩავჯდე ციხეში ერთი ცემის გულისათვის?!

ფეშანგი ფაშვიბერტყაძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კ ო ნ კ უ რ ს ი

სოფლიდან ქალაქში ჩამოვედი თუ არა, გავემართე ჩემ ამხანაგ კოლიასთან.

— შემოდი, ვინცხა ხარ!—მომესმა ოთახიდან. შევედი. ხურჯინი, რომელშიაც ძველი ფეხსაცმელები და საცვლები მქონდა, იქვე კუთხეში მივაყუდე და ხელის სრესით ამხანაგთან მივიწიე გადასახვევათ.

— მოდი, ბიჭო კოლია, მოგეხვიო! რავა ჩაგიღუნავს თავი... ვერ მიცანი? მე...

— დამანებე... დამანებე მეთქი თავი, ვერა ხედავ, საქმე მაქვს! არ დავეძებ, ვილაც ეშმაკი ხარ!

— ბიჭოს!—წამოვიძახე ჩემთვის.—ეს რა დარდუბალა მოსვლია... ალბათ გულმოსული თუ არის ვისმეზე!

დავაკვირდი. რალაც უცნაურ სიტყვებს ისვრის. რალაცას გულმოდგინეთ ჩაჩერებია. „ტარტაროზი" შევნიშნე.

— ააა!—წამოვიძახე,—ალბათ „ტარტაროზ"-ში გამოუქიმიათ და გულმოსული არის.

ვიფიქრე: ცოტა ხანს ბაზარში გავივლი, ნაცნობებს ვინახულებ და მანამდე ჩვენი კოლიაც გულს მოიბრუნებს მეთქი.

გავიარე ქუჩა. კანდიტერის წინ გაჲჩერდი. გავიხედე, მეორე მხრით და წიგნის მაღაზიის წინ რამოდენიმე ნაცნობები დავინახე. ხელში „ტარტაროზი" ეჭირათ. დანახვისთანავე გავემართე მათკენ.

— ოოო! სილოვან, გამარჯობა კაცო, ველარ მიცანი? მე თქვენი...

— ხელს ნუ მიშლი, ამხანაგო!—წამოიძახა მან და არც კი შემოუხედავს, ისე „ტარტაროზში" ცხვირჩადებულმა გასწია წინ. მასაც ცხვირი „ტარტაროზში" ჩაეყო და კედელზე აყუდებული, თვალგაშტერებული, ჟურნალის პირველ გვერდს გულმოდგინეთ ჩასჩერებოდა.

— ბიჭიკო! გამარჯობა კაცო შენი... მე თქვენი ძმა და ამხანაგი არა ვარ? ასე მალე დაგავიწყდით!?..

— მოშორდი... მოშორდი, ხურდა არა მაქვს...

ახლა მთლად გადავირიე. ეს კაცი მათხოვრათ მაგდებს, მაგრამ, რომ არ შემოუხედავს?! ფული სულ არ მიხსენებია და საიდან ჩამაგდო მათხოვრათ! გავშორდი გულნატკენი. გავიხედე ირგვლივ, ვხედავ—ყველა ჩემი ნაცნობებია. მარა როგორ გამიწყრება ღმერთი და ხმას ამოვიღებ, ანდა გამარჯობას ვეტყვი. მათხოვრათ ქე ჩამაგდეს და რა გასაკვირველი იქნება, რომ აწი ჯიბგირობა დამწამონ! კი, მაგრამ მოდი, მეც ვიყიდი ამ ჟურნალს! იქნება მართლა ისეთი საინტერესო რამეა, რომ ამ ხალხს მართლაც არ გეემტყუნება! ვიყიდე. პირველ გვერდზე სწერია: **50 მანეთი ამ სურათზე უკეთესი წარწერისათვის.**

— ჰოო! უყურეთ, თურმე რა მუცლის გვრემა ჰქონიათ ატეხილი ამ ვაჟბატონებს. დამაცადეთ, მე თქვენ. დავიკავე „ტარტაროზი" ხელში და დავადექი ქვაფენილს. ცალი თვალით მივჩერებივარ ვაჟბატონებს და ცალი თვალით „ტარტაროზში" ვიყურები. ერთმა დამინახა თუ არა, ჟურნალი დაკეცა, ჯიბეში ჩაიდვა და პირდაპირ ჩემსკენ გამოექანა.

— oო, სიმონ! როდის ჩამოდი, კაცო! გამარჯობა ბიჭო!

— მომშორდი... მომშორდი... არა მცალია! კონკურსს ვაკვირდები, ხომ ხედავ?—ეხლა მეორეც მოემატა.

— გაუმარჯოს სიმონს! როგორ გასუქებულხარ... მოდი ერთი გადაგეხვიო...

— აუქციე... აუქციე... არა მცალია... ხურდა არა მაქვს! საღამოზე ჩამოიარე!

— შე კაცო, სახეზე მაინც შემომხედე... ვერ მიცანი? მე შენი ბიჭიკო არა ვარ?

— ფეხებზე მკიდია, ვილაცა ხარ... ხელს ნუ მიშლი... ხომ ხედავ, რომ კონკურსს ვაკვირდები.

ბიჭიკომ და სილოვანმა ერთმანეთს შეხედეს, ტუჩები დაპრუწეს და მხრების აჩეჩვით გამშორდნენ.

— ეგეც თქვენ! რავა, მე ძაღლი ვიყავი, წელან კაცათ არ ჩამაგდეთ! ეხლა ბ-ნ კოლიას მივხედო!

მივედი კოლიასთან. ამდგარიყო და ხელში ჩემს ხურჯინს ატრიალებდა.

— როდის მობრძანდი, სიმონ! სახეზე შემომხედე, შე კაცო, რავა ჭერს მიჩერებიხარ!

— კონკურსი... 50 მანეთი.

— რას ლაპარაკობ, ბიჭო!

— თუ გამოვიცანი, გავკეთდი კაცი.

— შენ რომ მოდი, აქ დაგხვდა ვინმე?

— კონკურსი.

— არიქა ბიჭო!... ხმა გამე კაცისნაირათ, შე ოჯახდასაქცევო. რა დაგემართა? ბაზარში ნახე ვინმე? ნაცნობი, უცნობი...

— კონკურსი!

— ამ ხურჯინში რაღა ჯანდაბაა, კაცო!

— კონკურსი... 50 მანეთი...

— ბიჭოს! 50 მანეთი თუ გქონდა, ჯიბეში ვერ ჩაიდე? ხურჯინში რა უნდოდა? მაშ ამაღამ 50 მანეთიდან ჩავლევთ ცოტას, არა?

— დაჯექი... დაჯექი, ბიძია, ნუ სცდები, დაუკვირდი და ეგება აღებული ფულით ერთი კვირით გეიტანო თავი.

— ა, ბიჭო! ასე ქრისტიანულად მეტყოდი, რომ ბოდავდი რალაცას. კინაღამ გადვირიე კაცი,—ჭკუაზე ხომ არ შეშლილა მეთქი.

ვ. ტ.

რას ეჩხით, მართალია?

— ვერა ხედავთ რომ სწერია: „პაპიროსის მოწევა სასტიკად აკრძალულიაო".

— მერე რა? მე ხომ პაპიროსს არ ვეწევი, ჩიბუხს ვაბოლებ.

ტარტაროზი

სამტრედია

ფიქრით, სევდით მივდიოდი მე ნელა,
ალმასკომთან ქმუნვა აღარ მენელა!
მწვანე ბაზარს გადავხედე, მეწყინა.
ტალახს ქალი საბნათ გადაეწვინა.
(სულმა იგრძნო საშინელი ტრიალი,
მსურს ის წუთი არ ვახსენო ტიალი).
ვკითხე: „ქალო, დაღვრემილხარ ძალიან!“
(გავიფიქრე: ალბათ ღვინით მთვრალია),
მან ალაპყრო ზეცისაკენ თვალია,
მიპასუხა:—ალმასკომის ბრალია.
(გაუდექი მე ჩემს გზასა დარდიანს,
გულში შავი აჩრდილები დადიან).

ეს ჩაჩუა რა გამიხდა, არ ვიცი,
რომ ხასიათს შეჩვენებულს არ იცვლის!
(თუ „გიმოყვრა“ ყველაფერი მზად არი—
მის ხსენებას და მის ენას შაქარი).
ვკითხე კრძალვით: ჩემო კოსტა, ძამია,
შენც მიხვდები, რომ მიყვარხარ ძალიან!
ამბობენ და არ ვიწამე ხმებია,
თურმე ირგვლივ რაღაც ჩრდილი გზლებია.
და თუ მართლა, ძამიკონა, ასეა,
ვიყო გველი და ფიქრებით სავსეა—
როგორც უნდა თუ არ დაგეხმარები,
შევარყიოთ, ბიჭო, მთა და ბარები.
(აწ მშვიდობით, შენთვის აღარ მცალია,
დაილუპოს შენი გზა და კვალია).

გამახსენდა სასამართლოს შენობა,
სამართალი, სამტრედიის მშვენება!
ავიარე კიბე ჩუმად, პარებით,
დაკეტილი დამხვდა ყველა კარები.
(გამოვბრუნდი ძალზე დანაღონია,
აბა ცდისთვის სად შემწევდა ღონეა?)

„ზაკტპო“-საკენ მქონდა საქმე პატარა.
(ნეტავ მისი მოლარესთან მატარა);
მელოდება: გალიაში ზის კენტად
(ვით ობოლი უმუშევრის ანკეტა).
შევიხედე. ვიღაც ჩამომეფარა.
და მომესმა კაცის ხმა და მუქარა.
ევედრება: „მომეც ხურდა სულიკო!“
ქალი ბრაზობს:—არ მოგცემდი თუ იყოს?
და შეიქნა ერთი აურზაური
და შეიქრა გულში ჯავრი ზღვაური.
(თურმე მიდის მსგავსი სცენა ათჯერა,
და მე მაინც ქალზე ხმები არ მჯერა)).
გამაგიჟა ოცნებამ და ცხოვრებამ.
(ვთქვი: დათიკომ იქნებ მომცეს ცხონება)
და ცხრაწლედში, როგორც ქურდი, შევძვერი,
გამგის ნახვა მაინც ველარ შევძელი.
ჩემს კითხვაზე, მიპასუხეს: „დათიკო
წუთის წინად, თუ წამისა, აქ იყო!
ახლა ზევით სასეირნოთ ავიდა,
რომ ფიქრები განიშოროს თავიდან.
— ალბათ დარჩა წიგნი წუხელ უჭრელი,
რომ შეავსოს სწავლით „თავის“ ჭურჭელი.
— არა, ძმაო! მან დოქები აზიდა,
რომ ეხუმროს მგზავრებს ჩუმად და მშვიდად.
გადაასხას თავზე წყალი საწყლებსა,
თვით იცინოს—წყალი არვის აწყენსა.
(გამიკვირდა, ეს ამბავი ნამდვილი
და დავტოვე საშინელი ადგილი...)

ჭაბნელი ბზიკი.

ახალკვირა

მუხიანელი გლეხი: ი ოჯახქორ მაღლაკლებს ღმერთის დაწესებული დღეები კოხინჯრობა და ოქონობა რო მოუშლიათ, რავა არ გაგვიწყრება ღმერთი ასეთი შეურაცყოფისათვის. კაი მოუვიდათ მაღლაკლებს კაი იგენმა ქნეს. ჩვენსას არ მევიდენო და ხარჯები ევიცდინოთო; როცა სხვისი დღეობა მოვა, იქინე მუცელი გევიზიზინოთო. იფ, რა კარგია. მარა, მეტად არ შეგჭამოს ჭირმა იგინი მე სახში არ შამოუშვა. ან და რა სახლში შამოსაშობია ი ხვთისაგან წყეულები. აი, ვენაცვალე ფარცხანაყანელებს და ოფშკვითლებს — იგინი არიან ჩვენი ძმები; შარშანაც ხო ძაან გვაქეიფეს. იმდენ ხანს ვიყავით იქ რო ბეღელში მოწეული სიმინდიც არ დაუტიეთ. წრეულსაც გვპირდებიან — თუ ღმერთმა შვიდობით გაგვითენა კაი დღეო, ერთი კვირა სულ ვიქეიფოთო. მარა, ჯერ ხო ჩემი ახალ კვირე მოვა. მე აუცილებლად წელი ნიშა ხარი უნდა გავყიდო და ისე დავპაიჯო იგინი, და კარგად უნდა ვაქეიფო, თვარა სირცხვილია, რას იტყვიანო. სამაგიეროდ იგინი კარგად გამიმასპინძლდებიან. მაღლაკლებს კი სიახლოესაც არ გევიკარებთ.

მაღლაკელი გლეხი: (რომელიც ყურს მოჰკრავს) რაიო? რას უზამო მაღლაკლებს?

მუხიანელი გლეხი: რას უზამთ და მის სიკვდილს, რომ ადექით განცხადებები გამოაკარით ყველა სოფლებში, ჩვენსას კაი დღეებზე არ მოხვიდეთ, რატო იგიც არ დუუწერეთ, არც ჩვენ მოვალთ თქვენსასო, მარა ამას რავა იზამდით, ასე არ სჯობია: ჩემსას სალამ-ალეიქუმ, შენსას—დამემალეიქუმ.

მაღლაკელი გლეხი: არა ჩემო ბიძია, საქმე მასთე კი არაა. მოდი ყური დამიგდე: ჩვენ საწყალი, ღარიბი, გლეხები ვართ, რასაც ვშოულობთ წლიდან წლამდი, სულ ერთ დღეს შევყლაპავდით და მუდამ ღატაკები ვრჩებოდით. ხოლო გარდა ქეიფისა და ქელეხებისა ჩვენს საჭიროებებს ყურს არ ვაქცევდით; ამის გამო ჩვენი შვილებიც ჩვენსავით ღატაკებათ რჩებოდენ.

მუხიანელი გლეხი: კაცო და მერე თუ კი მასეა საქმე, რატო ჩვენი თავმჯდომარე არ მეიწვევს კრებას და არ გამოუცხადებს ხალხს, რომ ჩვენც აგრე მოვიქცეთ. მაშინ ჩვენც დავწერამდით განცხადებას და შამოგითვლიდით: ახალ კვირემ განუსვენა, ნურც თქვენ მოხვალთ, არც ჩვენ მოვალთ-თქვა.

მაღლაკელი გლეხი: კი, ძამია, კი, მასთე სჯობია. გააკეთეთ კრება და თქვენც დაადგინეთ, რო მეისპოს ჩვენი ბნელაში ჩამყენებელი დღეობები.

მუხიანელი: იცოცხლე ჩემო ძამია, ეს ერთი ხომ მაინც კარგი საქმე გვასწავლე.

ზაურ.

„ტარტაროზი“-ს შემდეგი ნომერი (№ 102)

სპეციალური ნომერია

ფასების დაკლება-ზე

სპეციალური სამოსწავლო-საბავშო ნომერი

გამოვა ახლო ხანში

სიზმარ-ცხადი

ერთხელ მხოლოდ წარსულ წელში
თვით-მშრომელთა ვნახე კრება.
ვნახე, მაგრამ დღეს სიზმარში
სანახავად მენატრება.

სკამზე იჯდა ვინმე გამგეთ
ფილიპ-მანი და სევერი.
შემოვიდა რევიზია,
ააყენა შკაფში მტვერი.

მაგრამ ვაი იქ რაც ნახა
სანახავი საზარელი,
ვფიქრობ საქმეს ეჭირვება
გამოცდილი მცოდნე ხელი...

და კიდევაც გამოგვიჩნდა
გეგუჩაძე არიელი
მაგრამ ვხედავთ დრონი მიდი!
სიტყვა არის ცარიელი.

დიახ! ღამით ჭიათურის
ხელოსანთა ვნახე კრება...
ვაი, ვაი ყველა ფიქრობს,
რომ კავშირი გაგვიქრება.

დერ.

გამოცანა

(სოფ. ჩიბათი)

აქვე ნაჩვენეა სოფელში
არის ერთი მეტი-ჩარა;
ტან-მაღალი, ენა-გრძელი
მოტიკტიკე წარა-მარა.
კარტი უყვარს დახურული,
„ზაიბუთი", ან „კონჩინა"...
და თუ ვინმე ეთამაშა,
ცარიელს გაუშვებს შინა.
ჩხუბშიაც კი პირველია
ხალხს გააძრო იმან ტყავი,
აზნაური მეტი-ჩარა
ღმერთმა მთხოვა მისი თავი.
ვინც რომ ამას გამოიცნობს
ვფიცავ სინდისს, ვფიცავ ზენას,
მეორე დღეს გაუგზავნი
კოხტათ შემწვარ ძროხის ენას.

ა. ტიტანი.

უდარდელი კაცი

ლელვან-მარელისი

არაფერი არ მაწუხებს
და არცა მაქვს საზრუნავი...
ვცხოვრობ ჩემთვის, უდარდელად,
რისთვის შევიწუხო თავი.
რას ვკითხულობ ქვეყნის ყაყანს,
ყველა წყალსაც წაუღია:
სადაც წავალ და წამოვალ
ყველგან კარი მხვდება ღია.
გიჟებია ზოგ-ზოგები:
ბევრს წერენ და ბევრს ფიქრობენ,
თორემ სხვას რას აკეთებენ.
თავსა რომ იავადებენ.
ბევრგან ასე წავიკითხე:
„გავაშენოთ მამულები
კარგი ღვინო დავაყენოთ
და მოვიმკოთ მით ფულები".
მე თუ არ ვთეს, არ ვხნავ, არ ვმკ
მადა ხომ მაქვს მუდამ ლხინის?!
ნეტავი თუ ჩემზე მსმელი
გეგულებათ სადმე ღვინის.
სამი ბოთლი რომ დავლიო,
იქნებ ყელი გამისველდეს
და მეოთხე... მეხუთეთი..
იქნებ ნეკნები დამილბეს
მხოლოდ ერთი რამ მაწუხებს!
ქეიფია ჩემი საქმე
„მიწა ჰქონდეს მიწის მუშას"
მე ვლხინობდე დღე და ღამე
„პირი სოფლისაკენ"-ით
წამლებია კაცის ტვინის;
მეც ვასრულებ ამ ლოზუნგებს
მოყვარული რომ ვარ ღვინის.
აბა სხვა რა გავაკეთო?
არ ვხნავ, არ ვთეს, არ ვარ მუშა;
ყველა წყალსაც წაუღია
თუ მაქვს სავსე ღვინის შუშა.

ჯანო-ჯანაძე.

სოფ. სამება, (გურია)

ესე არც უვიცი კაცი იყო, რომ გლეხკომში შემოსული ფულების დათვლა ვერ მოეხერხებია. სამმაგი ბუჰხალტერია, ანუ უფრო მდაბიო ენით რომ ვსთქვათ, ერთი სამათ აღების ანგარიში მან ჯერ კიდევ მენავეთ ყოფნის დროს შეითვისა და ერთი მისი „გიაშფი ხოფი" ოთუსბირათ ფასობდა. მოსწყინდა ესეს „გადაჰკარი ნიჩაფის" ხელობა და ძალითა ეშმაკისათა, მან თავი ამოყო სამების გლეხკომში ნოქრათ, როგორც უფრო „სასარგებლო" საქმეზე.

კარგა ხნის „მოღვაწეობის" შემდეგ, ბოროტი ენების წყალობით, სოფლათ ხმა გავრცელდა — თითქოს გლეხკომის სავაჭრო დუქანში დაბუდებულ ვირთხას მთლათ გაეხრას გლეხკომის ქონება. ამ ამბავმა, ცოტა არ იყოს ძილის მადა წაუხდინა სარევიზიო კომისიას და შეხმუხი მარტის ერთ მშვენიერ დღეს, ამბის გასაგებათ, ფარხმალით დაიძრა სარევიზიო კომისია დუქნისაკენ სანდროს მეთაურობით.

საქმე სულ ჩქარა დღის სინათლეზე გამოფრიალდა და არც „ბოროტი ენების" თქმა აღმოჩნდა ჭორი. ვირთხას, (უკაცრავად, მეტ სახელათ ესეთ წოდებულს), სულ რაღაც 120 მანეთი აღმოაჩნდა ჩასანსლული და საწარმოო თანხაც თავის ქეიფზე დაბანდიბული.

„მადლიერმა" გლეხობამ მეორე დოეს, ესე პრასა და წიახურის ძირით გააცილა „დაყაჭე ფულების" მარშით. დღეს გუნება აყირყიზებული ესე ეგრე ღიღინებს:

„თავო ჩემო ბედი არ გიწერია,
რათ იფიქრე, რომ ეს ხალხი შტერია,
წაბდა საქმე და აწ აღარ ვმღერია.
„რადგან ვატყობ დათაც ჩემი მტერია".

„აფრიკელი ცეცე".

— პაჟალუისტა, ჩემ სახელზე პისმო იქნება და მამეცი!

— რა გვარი ხართ თქვენ?

— კონვერტზე იწერება, რაღა, ჩემი გვარი!

აკაკი ფალავა*)
როგორ აქებს
აკაკი ფალავას

იყო და არა იყო რა, იყო და დღესაც არის ერთი პატარა ქალაქი შავი ზღვის პირად, სახელად ბათომი. ქალაქში ხშირად წვიმს, ღამ-ღამეობით ნურია-გულის ტბაში ბაყაყები კონცერტს მართავენ და... ქალაქის ერთ ქუჩაზე აკადემიური დრამა არსებობს.

როგორი იყო ეს დრამა ა. ფალავას ბათომში ჩასვლამდე

წინა სეზონების უვარგისობით თეატრის გულგატეხილ მესვეურთ არც კი უნდოდათ სეზონის წარმოება, რითაც აიხსნება ის გარემოება, რომ შემოდგომამდე 1926—27 წლის სეზონის ორგანიზაციისათვის არაფერი გაკეთებულა. მხოლოდ დიდის დაგვიანებით—სახელდობრ ოქტომბერში იქმნა მოწვეული სეზონის ხელმძღვანელად ამხ. აკაკი ფალავა, რომელმაც შეკრიბა დასი და შეუდგა მუშაობას ბათომში 1 ნოემბრიდან".

თურმე რა შეუძლია ნიჭს!

ბათომის სახელმწ. აკად. დრამის დასი შესდგებოდა სულ 26 კაცისაგან... მიუხედავათ ღასის ასეთი სიმცირისა და მცირე მატერიალური რესურსებისა, ამხ. ა. ფალავას ორგანიზაციული ნიჭის წყალობით, საქმე ფართოდ გაიშალა.

აკაკი ფალავა, როგორც გამაახალგაზრდავებელი

„... რაც უმთავრესია და რისთვისაც იყო მოწვეული ამხ. ა. ფალავა —სავსებით იქმნა გამართლებული. წელს, მისი მეოხებით ჩაეყარა მკვიდრი საფუძველი თანამედროვე, მხატვრულ თეატრს ბათომში და ქართული დრამის ბედიღბალზე ხელაღებული თეატრის მესვეურნი ეხლა უკვე მომავალი სეზონის თადარიგსა და მზადებაში არიან.

პირველი (ყოფილი გენერალი): როგორ ფიქრობთ თქვენ, ხომ მალე მოეღება ბოლო ამ ბოლშევიკებს,—არ ხედავთ ჩემბერლენი რა დღეს აყენებს მაგათ?!

მეორე: მაგათ არაფერ დღეს დააყენებენ; ჩვენ კი შავი დღე დაგვაყენეს და ბოლოც მოგვიღეს.

ა. ფალავა — ენერგიის დაუშრეტელი წყაროა!

თუ არ რეჟისორ ა. ფალავას არაჩვეულებრივი ენერგია, იშვიათი მხატვრული ალღო, რეჟისორული ტალანტი და გამძლეობა.....

აკაკი ფალავას ეჩქარება!

განათლების კომისარიატი და თეატრის დირექცია ყოველგვარად ხელს უწყობდა დრამის მუშაობას და უნდა ითქვას ყველას სასახელოდ, რომ საქმეც გამარჯვებით დაგვირგვინეს. დარწმუნებული ვართ მომავალი სეზონი უკეთესი იქნება, თუ **დროზედ მოაგვარეს საქმე.**

---

*) **რედაქციისაგან:** ეს წერილი, თვით აკაკი ფალავას ხელით დაწერილი, ავტორის სურვილის თანახმად უნდა დაბეჭდილიყო გაზეთში, მაგრამ თუ „ტარტაროზში" იხილავს მას ავტორი, ამის მიზეზი შემდეგია: ამ ფრიად საინტერესო წერილის დაბეჭდვა გვიანდებოდა გაზეთში და იმისათვის, რომ მკითხველებსაც მალე წაეკითხათ და თვით დამწერსაც გახარებოდა თავისი წერილის დაბეჭდილათ დანახვა, ამიტომ „ტარტაროზში" ვათავსებთ.

„ტარტაროზი" გამოსთქვამს იმედს, რომ მკითხველები თითონ გაუკეთებენ ფალავას წერილს კომენტარიებს და ამიტომ თავს ითავისუფლებს ამ მძიმე მოვალეობისგან.

ღია ბარათი
ამხ. ჯიბგირებს

ამხანაგებო და მოქალაქენო!

თქვენ თქვენი საპატიო ხელობით (თუ გინდ პროფესიით) და მდგომარეობით სავსებით დაიმსახურეთ, რომ გიწოდოთ ამხანაგი და მოქალაქე. ამხანაგურათ, ამხანაგური გაბედულებით და უფლებით ჩაუყობთ ხელს ჯიბეში და იქ რაც დაგხვდებათ, ამხანაგურათ გადაგაქვთ თქვენს ჯიბეში; ნამდვილი მოქალაქენიც თქვენა ხართ, რადგან მთელ ქალაქში, ყველა მის უბნებში თავისუფლად დანავარდობთ, დაკეტილი სახლის კარებიც კი თქვენთვის ღიაა. ერთი სიტყვით, სრულუფლებიანი მოქალაქენი ხართ.

ამიტომაც არის, რომ თქვენი ძლიერ მერიდება, არ მინდა თქვენი რისხვა დავიმსახურო, არ მინდა გაწყენინოთ, მაგრამ ეს მეორეთ შეგცოდეთ და მეც მეორეთ ვიხდი ბოდიშს და გთხოვთ მესამედ მაინც ნუ შემარცხვენთ, ნუ მაჭმევთ სირცხვილს, ნუ „მომჯაყავთ".

პირველად თქვენ მომჭერით თავი, შემარცხვინეთ 1915 წელს რკინის გზის თბილისის სადგურში თქვენ ამომაცალეთ ჯიბიდან სამშაურიანი „პორტმანი", რომელშიც იყო მხოლოდ თოთხმეტი კაპეიკი. მაშინ, ამის გამო, „ეშმაკის მათრახით" მოვიხადე ბოდიში და გთხოვეთ—მეორეჯერ ჩემთვის არ გეჭმიათ სირცხვილი, წინასწარ გაფრთხილების შემდეგ მოგეხდინათ ჩემი ჯიბის სალაროს „რევიზია". თქვენ ეს არ ინებეთ და მეორეთ ამა წლის 16 მაისს იმავე სადგურში კიდევ შეამოწმეთ ჩემი დახეული შარვლის ჯიბის ხაზინა და, ვაი სირცხვილო, წაიღეთ 7 კაპეიკიანი „ბლოკნოტი" (ცხადია, „ბლოკნოტს" ბანკნოტი გერჩივნათ, წარმოიდგინეთ, მეც კი მერჩია) და ერთი წერილი, რომლითაც ჩემი მეგობარი მატყობინებდა, რომ ის ფულს ვერ მასესხებს..

ამრიგად, ამხანაგო ჯიბგირებო, მეორეთაც ვერ დაგიმტკიცეთ ამხანაგობა, ვერაფერი გახეირეთ. მეორეთ ვიხდი ბოდიშს და კვლავ გთხოვთ მესამეთ მაინც ნუ მაჭმევთ სირცხვილს.

ამხანაგური სალამით აპ. წულაძე.

ჯოჯოხეთის კუთხე

„ბედნიერი ცოლ-ქმარი“

კომედია ნალდ სინამდვილედან.

მოქმედნი პირნი: სიმონ (მოფერებითი სახელით ცოლი „სიმონა“-ს ეძახის). ლიზა სიმონის ცოლი (მოფერებითი სახელით ქმარი ლიზიკოს ეძახის) და სხვები.

სცენა წარმოადგენს მანგლისის თემის ალმასკომს, სადაც მდივნად სიმონია. სიმონს მუდამ თან ახლავს სამსახურში თავისი ცოლი, რომელიც ცხვირ-პირს უზის და თავისი იქ ყოფნით, ქმარს მუშაობის დროს მეტ ენერგიას ჰმატებს.

ბედნიერი ცოლ-ქმარი ისე ერთობიან სამსახურში ერთმანეთის ცქერით, რომ სიმონს მოსული გლეხი ავიწყდება და მას ყურადღებას არ აქცევს.

ექსტაზში მოსულია სიმონი...მაგრამ ფარდა იხდება და სცენ-ზე მანგლისის თემის ალმასკომში თვითონ ნახეთ რაც ხდება.

ნამდვილი ამბავი

ეს სათაური იმიტომ მივეცით ამ ცნობას, რომ ეჭვი არავის შეჰპარებოდა. ბევრს ჰგონია, რომ „ტარტაროზი“ მღვდლებს ემტერება და ამიტომ მათზე ცუდ რამეებს იგონებსო. ეს, რასაკვირველია, შეცდომაა. აბა ყური დაუგდეთ ფოთელს, რომელიც გვატყობინებს:

მეძავე ქალს ბოლოს
აღარ მისცა ფული.
ამაზე კი ქალსა
მოუვიდა გული.
სტაცა ხელი ყელზე,
ჩამოხწყვიტა ჯვარი.
და გაიქცა ქალი
მინდვრად როგორც ქარი.
ქალმა სასამართლოს
ჯვარი ჩააბარა;
ჩვენი მღვდელის საქმე
იქვე აღიარა...
მღვდელს პანღური მისცხეს,
დაიტოვეს ჯვარი...
და ასე გათავდა
საქმე საზიზღარი...

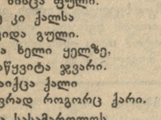

აქვე ვათავსებთ მღვდლის ჯვარს, რომელიც გაიტაცა მეძავმა ქალმა და შემდეგ სასამართლოში წარადგინა, როგორც ნივთიერი დამამტკიცებელი საბუთი.

„გოლიათი“

კიკოლიკო გვატყობინებს: სადგურ უფლის-ციხის უფროსი ჩხობაძე ყურადღების ღირსია. დიდი „დამსახურება“ მიუძღვის... ცემა-ტყეპაში. ცოდვაა ამ კაცის აქ მოცდენა...

ამხ კიკოლიკოვ, ჩვენ სავსებით ვიზიარებთ, თქვენს აზრს. უმჯობესი იქნებოდა ამის შესახებ გეცნობებიათ ძმ. ტანტებისათვის. ისინი წრევანდელ ჩემპიონატში მიიწვევდენ ჩხობაძეს. ცხადია, ადამიანს ძალა ერჩის და ვერ ისვენებს. ამიტომ ნუ გიკვირთ, თუ მის თანაშემწე გიგოლაშვილს ქმარი ადინა ცხვირიდან. (რა მაინცადა მაინც ქმარი და არა სისხლი). და ცხადია, ასეთ ღონიერ და გოლიათ კაცს, როგორ გაუწევია წინააღმდეგობას (ან და რას გახდებოდა!) საწყალი მისი ნათესავი ქალი!

როგორც სჩანს ძალიან ჰყვარებია უფლის-ციხე... და მგონი უარსაც არ იტყვის, თუ თქვენი სადგურის სახელწოდებას ჩამოვაცლით მის პირველ ნაწილს და რაც დარჩება იმაში მოვათავსებთ... სულერთია: უფლის იქნება თუ გამსახლის ციხე.

„მომღერალი ოქმი“

როცა მკითხველმა ეს სათაური წაიკითხა, ალბად იფიქრა, რომ საქმე გვაქვს „მეცნიერება და ტეხნიკა“-სთანა. თვალწინ წარმოუდგა ამერიკა და ევროპა...

მაგრამ ეს ასე არ არის. არავითარი „მეცნიერება და ტეხნიკა“, არც არავითარი ამერიკა და ევროპა...

ეს ამბავი მოხდა ტფილისში, რუსთველის გამზირზე და მეორე სამილიციო უბანში.

აი როგორ იყო საქმე—გვატყობინებს **შალდური.**

გასულ წლის დეკემბრის რიცხვებში ერთ მშვენიერ საღამოს კონსტანტინე სიმღერის მშვენიერ ხასიათზე იყო. ამ კარგ ხასიათს ღვინოც დაუმატა და... და შემდეგ რუსთველის გამზირზე გამოვიდა სასიმღეროთ.

მაგრამ მილიციონერი (ახათიანი) რას მიხვდებოდა კოსტას დამატკბობელ სიმღერას,—და იგი კომისარიატში მიაბრძანა.

— შეუყენეთ ადმინისტრატიული ოქმი!—განკარგულება გასცა კომისარმა.

— ამხანაგო კომისარო, თქვენ ცდებით; მე წესრიგი არ დამირღვევია,—მე ვმღეროდი და თუ სიმღერა...

— შეუდგინეთ სიმღერაზე ოქმი!

აი აქედან იწყება მომღერალ ოქმის ამბავი. ამის შემდეგ მიდის და მიდის მიმოწერები. ეძებენ პატრონს... ეძებენ მომღერალს, მაგრამ კოსტა არც ისე გულუბრყვილო იყო, რომ სწორი მისამართი მიეცა. ხან სულ არ სჩანს კოსტა ტფილისში; ხანაც უარს აცხადებს „მომღერლობაზე“... მაგრამ მიუხედავად ამისა მისი ოქმი (საქმე) დასეირნობს და ასე მღერის: „ჩიტი დევნათ არა ღირდა,—მისი ბდღვნა კი მეტი იყო“-ო. ამ მგზავრობაში და ამ სიმღერით მან მთელი ტფილისი შემოიარა და ჯერ-ჯერობით 87 ფურცელს იტევს.

ძნელია იმის თქმა, თუ როდის შესწყვეტს მოგზაურობას „მომღერალი ოქმი“... მაგრამ, ცხადია, მანამდი ისეირნებს,—სანამ ალმასკომის პრეზიდიუმი თავის მე-19-ე სავალდებულო დადგენილებაში არ შეიტანს პუნქტს სიმღერის აკრძალვის შესახებ.

ალბად მუსიკის დიდი მოყვარულნი ყოფილან მილიციის თანამშრომლები და ამიტომაც ვერ ეყრებიან „მომღერალ ოქმს“.

„ვით მარგალიტი ობოლი ხელი-ხელ საგოგმანები“...

მერე რა ვუყოთ, რომ აქ ლაპარაკია საჰამია-სერის სასადილოზე, რომლის ისტორიას ასე გადმოგვცემს მემატიანე კირილესონ: „ოდესღაც 1923 წელში ქრისტეს დაბადების შემდეგ ამ სასადილოს ასეთი წარწერა ჰქონდა: **„ქალთა კავშირი“-ს სასადილო,** პელაგიას „სახელობისა“. შემდეგ წელში კი ასეთი:—**„წითელი სასადილო“ „არენტად“ აღებული ივანეს მიერ.** 1925 წელში შეიცვალა **„გლეხკომის სასადილო“**-თ და ისიდორესი. 1927 წელი კი არის განახლების წელი. ეხლა სასადილოს ასეთი წარწერა ამშვენებს: **„წითელი სასადილო“** ქვევით: **„არენტად აღებული გლეხკომისაგან. ბიკტორ ხუნდაძე“.**

შეიცვალა შიგ მორთულობაც. ეხლა გრამაფონი ატკბობს იქაურობას და მოსამსახურეების ჯიბეს უმღერის:

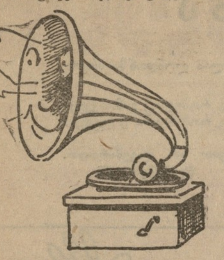

რად გინდა ფული ჯიბეში,
სჯობს ის რომ იყოს დახლშიო.
ღვინო გადაჰკარ ზედიზედ,
დამთვრალი წადი სახლშიო.

ერთარსება — ორპიროვანი

ლეღვან-მარელისის ღემიდან მონაწერ „გლეხის" წერილის წაკითხვა როცა დავიწყეთ, აზრად მოგვივიდა ამ წერილისათვის სათაურად წაგვემძღვარებია, „ერთარსება—ორპიროვანი", მაგრამ ქვევით წაკითხვისას კი აღმოჩნდა, რომ ორი კი არა ოთხზე მეტი პირი ჰქონია შალვა გიორგის ძე მაღრაძეს და აი, როგორ:

შალვა ჩემო სიხარულო
სიყვარულზე უფრო ტკბილო,
სკოლის „გამგევ" „ცოდნით სრულო"
გლეხკომიც გქონდა საკბილო:—
ეხლა „ეპოს"—გაჰკარ კბილი,
სვი და სჭამე მუდამ ტკბილი
დიდ-ვაკისა „სასადილოც"

გულით გსურს, რომ ჩაიბარო
მხოლოდ კბილი მასც არ გაჰკრა
„სიწითლით" არ გაიპარო.

კიდევ შეგვეძლო წაგვემძღვრებია სათაურად ამ წერილისათვის „ყველაფრის მყლაპველი" ან უკეთ „მჭამელი". აბა ყური დაუგდეთ ამ წერილის ავტორს:

ეს ვაჟბატონი (ე. ი. შალვა გიორგიევიჩი მაღრაძე) არის: ვახანის შვიდწლედის გამგე, სადაც თვეში ერთხელ შეხვდებით. ამას წინად მოხდა მას და შვიდწლედის მასწავლებლობის შორის დიდი სკანდალი. მოწაფეებიც გაიფიცნენ მაგრამ ტერ. მაღრაძისა და გ. მაღრაძის წყალობით საქმე მიფუჩეჩდა.

არის კიდევ გლეხკომის თავმჯდომარეთ (რომელმაც გლეხკომის ფული შეჭამა) ალბათ აქაც მფარველობას უწევს ვილაცა. „ეპოს" გამგე და სხვა. როგორც სჩანს შალვას ძვალრბილში ჰქონია გაჯღენთილი: „ქვეყანა დუმაა, სთალე და სჭამეო". მით უმეტეს, როცა მის მოქმედებას არავინ კონტროლს არ უწევს. არც განათლების განყოფილება, არც გლეხკომი, არც სამაზრო გამგეობა და არც სხვა ვინმე, ღმერთმა შეარგოს, შნო აქვს და სჭამოს გლეხების ნაოფლარი. ასე ათავებს წერილს ავტორი.

ძმა-ბიჭობა

ძმა-ბიჭობას ყოველთვის ჰქონდა ადგილი. ერთი ძაცი ჭამაშიაც ბრალიაო და აი, სწორეთ ამ გარემოებამ ჩაუყარა ძმა-ბიჭობას საფუძველი. ამ შემთხვევაში ჩვენ გვაინტერესებს ძმა-ბიჭობა, როგორც საშუალება „გამდიდრებისათვის".

ასეთს კი ადგილი ჰქონია ამაღლების თემში, სადაც ტყის მცველს სევერიანს და მიხეილ დოლიძეს შეუკრავთ ძმა-ბიჭური კავშირი ადგილობრივ ტყის გასანადგურებლად. დაუგდოთ ყური ჩანჩალას:

მინდა ტყის მცველსა ვესტუმრო
ამ ჩვენსა სევერიანსა,
ამ ახალგაზრდას წყალობით
მთლად განადგურდა ჩვენი ტყე.

როგორც ჩანჩალას წერილიდან სჩანს, რადგან სევერიანს საკუთარის ძალით ვერ გაუხერხებია სახალხო ქონების (ე. ი. ტყის) განადგურება, ამიტომ დაძმაბიჭებია მიხეილ დოლიძეს და საერთო ძალით, შედგომიან თავიანთ „საგმირო" საქმეს და თურმე:

ამ ორმა გმირმა აღარ დასტოვეს
არც წკნელი, არცა სარია,
და მოჭრილი ხეც თუ ნახეს
ხომ მათი საკუთარია.

აფერუმ თქვენს ძმა-ბიჭობას მიხეილ და სევერიანე, რომ აგრე გულმოდგინეთ შესდგომიხართ თქვენი თემის აღმშენებლობის საქმეს.

კონკურსი № 4

ნახეთ სურათი პირველ გვერდზე, გამოუგონეთ მას შესაფერისი წარწერა. წარწერა უნდა იყოს მოკლე და სურათის სიუჟეტის დამახასიათებელი.

კონკურსში მონაწილეობის მიღება შეუძლია ყველას, გარდა რედაქციის თანამშრომლების და მათი ოჯახის წევრებისა.

დაჯილდოებული იქნება ორი წარწერა: პირველი 30 მანეთით; მეორე—20 მანეთით. ამის გარდა გამოცხადებული იქნება აგრეთვე ხუთი კარგი წარწერის ავტორები.

კონკურსის შედეგები გამოცხადდება „ტარტაროზი"-ს № 105-ში რომ ამით (ხანგრძლივი ვადით) საშუალება მიეცეს ჩვენს მრავალრიცხოვან მკითხველებს მონაწილეობა მიიღონ კონკურსში.

ამოსჭერით აქვე დართული ტალონი, შეავსათ იგი და გამოაგზავნეთ.

სხვა ქაღალდზე დაწერილი არ მიიღება.

კონკურსის შედეგების გამოცხადების თანავე დაჯილდოებულ წარწერის ავტორები მიიღებენ პრემიას.

მისამართი: ტფილისი
ჟურ. „ტარტაროზი" კონკურსისათვის.

სურათის სათაური . . . .

სურათის წარწერა . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

გვარი, სახელი და მამის სახელი . . . .

. . . .

სწორი მისამართი . . . .

. . . .

ხელობა (პროფესია) . . . .

„გაფრთხილება"

ჩან-ძო-ლინი მეტად კმაყოფილია ლონდონში არკოსზე თავდასხმით.

იმ „დოკუმენტების" სიყალბე, რომელიც გამოაქვეყნა ჩან-ძო-ლინმა მტკიცდება იმით, რომ მათში დაცულია ძველი რუსული მართლწერა

ხოლო ფრთხილად იყავით ჩემსავით არ დაგემართოთ,

(დეპეშებიდან)

ჩან-ძო-ლინი (ხიკს): ინგლისის შინაგან საქმეთა მინისტრს): მე აღტაცებული ვარ თქვენი საქციელით. ხოლო ფრთხილად იყავით ჩემსავით არ დაგემართოთ „დოკუმენტების" გამოქვეყნების დროს დაიცავით რუსული მართლწერა;..

ალმასკომის სტამბა, კამოს ქუჩა № 68.